

ДАЛАЙД ГАРЦТАЙ БОЛОН ГАРЦГҮЙ ОРНУУДЫН УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

(Харьцуулсан судалгаа)

*Д.Халиун, О.Нарантуяа,
Ц.Элбэгзаяа*

АГУУЛГА

УДИРТГАЛ

1. Далайд гарцгүй, томоохон нууруудтай орнуудын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн орчин
  - Бүгд Найрамдах Казахстан Улс
  - Швейцарын Холбооны Улс
2. Далайд гарцтай, томоохон нууруудтай орнуудын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн орчин
  - Оросын Холбооны Улс
  - Бүгд Найрамдах Финланд Улс
3. Виктория нуурын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй хууль эрх зүйн орчин

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН

УДИРТГАЛ

Судалгааны хамрах хүрээ: Энэхүү судалгаанд далайд гарцтай болон гарцгүй, томоохон нууруудтай орнуудын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн орчныг судалсан болно. Судалгаанд хамрагдах улс орнуудын сонголтыг хийхдээ захиалагчаас ирүүлсэн хүсэлтийн дагуу Ром-Германы (эх газрын) эрх зүйн тогтолцоотой, томоохон нууруудтай, нуурын тээвэр сайн хөгжсөн, газарзүйн хувьд далайд гарцтай болон гарцгүй зэрэг нөхцөлүүдийг шалгуур болгон авч үзсэн бөгөөд эдгээр орнуудын усан замын тээврийн аюулгүй байдлын эрх зүйн орчныг судалсан болно.

Судалгааны нэгдүгээр хэсэгт, далайд гарцгүй, томоохон нууруудтай улсууд болох БНКаз.У болон Швейцарын дотоодын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн орчин, хоёрдугаар хэсэгт, далайд гарцтай, томоохон нууруудтай улсууд болох ОХУ болон Финланд улсын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн орчин, гуравдугаар хэсэгт, Африк тивийн хамгийн том, дэлхийд хоёрдугаарт ордог цэнгэг уст нуур болох Кени, Танзани, Уганда Улсын дунд оршдог Виктория нуурын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй хууль эрх зүйн орчныг тус тус судалсан болно.

Судалгааны үр дүнгийн тойм: Судалгаанд хамрагдсан орнуудаас БНКаз.У, ОХУ, Швейцарт усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг “Дотоодын усан замын тээврийн тухай” хууль тогтоомжийн хүрээнд зохицуулж байна. БНКаз.У, ОХУ-ын хуульд тээврийн аюулгүй байдалтай холбоотой асуудлыг зохицуулсан тусгайлсан бүлэг байхаас гадна ОХУ-д “Тээврийн аюулгүй байдлын тухай” хуулиар тээврийн аюулгүй байдлын ерөнхий хүрээг тогтоож, аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн үйл ажиллагаа, арга хэмжээтэй холбоотой асуудлыг зохицуулсан байна. Харин Финланд улсын хувьд усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг 2009 онд батлагдсан “Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, техникийн аюулгүй байдлын тухай хууль” гэсэнбие даасан хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд зохицуулж байна.

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын хувьд далайд гарцгүй хамгийн том улс төдийгүй дэлхийн хамгийн том нуур болох Каспийн тэнгистэй хиллэдгээс гадна Балхаш, Алаколь зэрэг томоохон нууруудтай. Усан тээвэр, үүний дотор дотоодын усан замын болон далайн тээвэр нь тус улсын эдийн засагт стратегийн чухал ач холбогдолтой бөгөөд Казахстангаар дамжих ачаа тээврийн 90 гаруй хувийг далайгаар тээвэрлэдэг байна.

Казахстан Улсын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн яамны Тээврийн хорооны Усан замын тээврийн хэлтэс болон Усан замын тээврийн хяналтын хэлтэс нь усан замын тээвэртэй холбоотой асуудлыг хариуцан ажилладаг. 2014 онд Тээврийн хорооны дэргэд Каспийн тэнгист хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааг хангах үүрэг бүхий Актау ба Баутино боомтын далайн захиргааг байгуулсан.

Дотоодын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг 2004 онд батлагдсан “Дотоодын усан тээврийн тухай хууль”-иар зохицуулах ба хөлөг онгоцны үйлдвэрлэл (барих, завсар үйлчилгээ) болон дотоодын усан замын хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны шаардлагууд, тээврийн аюулгүй байдлыг хангах субъект, усан зам болон боомтод аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой хяналт, шалгалтын хэлбэр, журам

зэргийг энэ хуулиар нарийвчлан зохицуулсан байна.

Швейцарын Холбооны Улсын хувьд далайд гарцгүй улс хэдий ч усан замын тээвэр сайн хөгжсөн, далайн тээврийн эртний уламжлалтайгаас гадна далайд гарцгүй орнуудаас хамгийн том худалдааны флоттой юм. Тус улсад 1484 нуур байдгаас Боденс, Лаго Маджоре, Женевын нуурууд нь усан тээврийн ачааллаар дэлхийд тэргүүлдэг байна. Эдгээр нууруудад гол төлөв амралт зугаалга, аялал жуулчлал зонхилдог бол Базель дахь Рейн мөрний боомт нь дэлхийн хамгийн том боомт болох Нидерландын Роттердамтай холбогдон, Швейцарын экспорт, импортын бараа бүтээгдэхүүний дийлэнхийг тээвэрлэдэг байна.

1975 онд батлагдсан “Дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль” нь дотоодын усан замын тээврийг зохицуулж буй гол хууль юм. Тус хуульд заасны дагуу усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой дүрэм, журам батлах, ерөнхий хяналт тавих эрх бүхий субъект нь Холбооны Зөвлөл буюу Засгийн газар байх ба усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой зарим эрх үүргээ холбогдох байгууллага, кантон (муж улс)-д шилжүүлж болно гэж заасан байна.

Оросын Холбооны Улсын хувьд Тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн үндсэн акт нь 2007 онд батлагдсан “Тээврийн аюулгүй байдлын тухай холбооны хууль” бөгөөд тус хуулиар тээврийн аюулгүй байдлын ерөнхий хүрээг тогтоож, тээврийн аюулгүй байдлын үндсэн зарчим, аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн үйл ажиллагаа, арга хэмжээг тодорхойлсон байна.

Харин дотоодын усан замын тээврийн асуудлыг “ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль”-аар зохицуулж буй бөгөөд дотоодын усан замд тээврийн үйл ажиллагаа явуулахтай холбоотойгоор ОХУ-ын дотоодын усан тээврийн байгууллага, ачаа илгээгч, ачаа хүлээн авагч, зорчигч болон бусад хувь хүн болон хуулийн этгээдийн хоорондын харилцаа, эрх, үүрэг, хариуцлагыг тогтоосон байна.

Сүүлийн жилүүдэд бага оврын завь, хөлөг онгоцтой холбоотой осол нэмэгдэх болсонтой холбогдуулан 2018 оны 9 дүгээр сард тус хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулсан байна. Уг нэмэлт, өөрчлөлт мөрдөгдсөнөөр бага оврын завийг улсын бүртгэлд заавал бүртгүүлдэг болох юм.

Эрхүү мужид 2018 оны зун 200 хүртэл кг жинтэй, 8 кВт/цагийн хүчин чадалтай моторт завь, хөлөг онгоц оролцсон нийт 12 осол гарч, 8 хүн амь насаа алдсан байна. Дээрх ослоуд нь гол төлөв тухайн төрлийн завь, хөлөг онгоцны жолооч нар нь завь, хөлөг онгоц байрлуулах дүрэм, хөвөлтийн болон бусад дохио, тэмдэглэгээг мэддэггүйгээс үүдэлтэй байна гэж холбогдох албаныхан дүгнэсэн байна. Нэмэлт, өөрчлөлтөд дээрх төрлийн завь, хөлөг онгоц жолоодоход бага оврын хөлөг онгоц жолоодох эрхийн гэрчилгээ авах, холбогдох бүртгэл, хяналт шалгалтад хамрагдах шаардлагуудыг тусгасан байна.²⁷

Финландын Бүгд Найрамдах Улсын хувьд Финландын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн гол хууль бол 2009 онд батлагдсан “Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, техникийн аюулгүй байдлын тухай хууль” юм. Тус хуулиар хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдал, даацын тэмдэглэгээ, хөлөг онгоцны

²⁷ <http://snews.ru/news/obyazatelnyu-registraciya-malomernyh-sudov-v-kodeks-vodnogo-transporta-predlozila-vvesti-gims>

үзлэг, шалгалт, хөлөг онгоцны багтаамжийн хэмжилт ба хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаатай холбоотой харилцааг зохицуулж байна.

ОХУ-ын адилаар Финланд Улс нь мөн завьтай холбоотой хууль дүрмээ чангатгахаар төлөвлөж байгаа ба одоо мөрдөгдөж буй завь, түүний аюулгүй ажиллагаатай холбоотой 18 хууль тогтоомжийг нэгтгэн, шинэ хуулийн төсөл боловсруулах ажил хийгдэж байна. Шинэ хуулиар завины аюулгүй ажиллагаатай холбоотой шаардлагуудыг нэмэгдүүлэхээр төлөвлөж байгаа ба үүнд тээврийн хэрэгсэл (завь) дээр байгаа хүүхдэд аврах хантааз өмсүүлэх шаардлагыг тавих юм. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хууль тогтоомжоор хөлөг онгоцон дээр байгаа хүн бүрийн тоогоор аврах хантааз байх ёстой ба заавал өмсөх шаардлага тавигддаггүй байна. Мөн усан дээрх тээврийн хэрэгслийн хурдны хязгаарыг тодорхой болгохоор зорьж байгаа ба холбогдох хуулийн төслийг 2018 онд багтаан Парламентад өргөн мэдүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

Дээрхээс гадна завь, хөлөг онгоцонд тавигдах шаардлага, завь хөлөг онгоцны хурд, мөн жолоочийн цусан дахь спиртийн зөвшөөрөгдсөн хэмжээ зэргийг өөрчлөхөөр хэлэлцэж байна.

Хөрш Швед Улсад амралт зугаалгын завь дээрх 15 нас хүрээгүй хүүхдэд аврах хантааз өмсүүлэх шаардлагыг хуульд тусгахаар хэлэлцэж байгаа бол Норвегид 8 метрээс богино завь, хөлөг онгоц дээрх хүн бүр аврах хантааз өмсөх ёстой журам үйлчилдэг байна.²⁸

Виктория нуурын хувьд 2007 онд нуурын усан замын тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах, сайжруулах зорилгоор Зүүн Африкийн хамтын нийгэмлэгээс Виктория нуурын тээврийн тухай хуулийг баталж, Кени, Танзани, Уганда улсуудын төрийн тэргүүнүүд гарын үсэг зурж баталсан байна.

Тус хууль нь 2009 оны 11 дүгээр сарын 4-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн бөгөөд тус хуулиар нууран дахь зорчигчид, ачаа тээвэрлэлт, судалгаа шинжилгээ, хөлөг онгоцны бүртгэл, зөвшөөрөл, ажилчдад тавигдах шаардлага, зорчигчдын болон ачаа тээвэрлэлтийн аюулгүй байдал зэрэг өргөн хүрээний асуудлыг зохицуулж өгсөн байна.

Тус хуулийн зорилго нь нууран дахь усан замын тээврийн аюулгүй байдал, эрэн хайх, аврах ажиллагаа, гидрографик, цаг агаар, зураг зүй, харилцаа холбоотой холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах, журамлах, хянах болон тээвэрлэлтээс үүдэлтэй нуурын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдэж байна. Хуулийн үйлчлэх хүрээнд нуурын дотор, эсхүл боомт, зогсоолд байгаа хөлөг онгоц, нууранд судалгаа шинжилгээ, эсхүл нефтийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахад зориулагдсан барилга байгууламж, түүнийг эзэмшигч этгээд, оролцогч улсуудын загас агнуурын хөлөг онгоцнууд багтаж байгаа бол оролцогч улс орнуудын цагдаа, тэнгисийн цэрэг болон батлан хамгаалах зориулалтын хөлөг онгоцнууд тус хуулийн зохицуулалтад хамаарахгүй.

²⁸ https://yle.fi/uutiset/osasto/news/tougher_boating_rules_planned_for_2018/9702306

СУДАЛГААНЫ ХЭСЭГ

Тээврийн аюулгүй байдал нь нэлээд нарийн төвөгтэй ойлголт бөгөөд тээврийн цогцолборын хэвийн үйл ажиллагаанд учруулах аюулын төрөл зүйлээс хамааран янз бүрээр тодорхойлогдож болдог. Уламжлал ёсоор, байгалийн гаралтай гамшиг, техникийн холбогдолтой аюул болон нийгмийн шинж чанар бүхий аюулын хамгийн түгээмэл гурван төрөл байх ба энэ нь тээврийн аюулгүй байдалд мөн адил хамаарах бөгөөд дээрхээс гадна гаднын болон дотоод, мөн тухайлсан тээврийн хэрэгслийн төрөлд хамаарах гэж тус тус ангилж болох юм.

2007 онд Тусгаар улсуудын хамтын нөхөрлөлийн гишүүн орнуудын Парламентын Ассамблейн чуулганаар “Тээврийн аюулгүй байдлын тухай”²⁹ загвар хуулийг баталсан ба тус хуулийн 8 дугаар зүйлд *техникийн гаралтай аюулд* тээврийн хэрэгсэл, дэд бүтцийн их хэмжээний элэгдэл, хорогдол, тээврийн хэрэгслийн техник хэрэгслийн хоцрогдол, тээврийн хэрэгсэл, дэд бүтцийн хангалтгүй байдал, үйлдвэрлэлийн дутагдлыг оруулсан бол *байгалийн гаралтай гамшгийн* төрөлд цаг уурын болон цаг агаарын таагүй нөхцөл, тооцоолох боломжгүй гадаад хүчин зүйлсийн нөлөөлөл, байгалийн бусад хүчин зүйл, гамшиг зэргийг оруулсан байна. Харин тээврийн аюулгүй байдлын *нийгмийн шинж чанар бүхий аюулын* төрөлд боловсон хүчний бэлтгэл сургалтын хангалтгүй байдал, тээврийн цогцолборын хэвийн үйл ажиллагаанд харшлах аливаа хууль бус халдлагууд, “хүний хүчин зүйл”³⁰ зэргийг хамруулсан байна. Тээврийн аюулгүй байдалд учирч болзошгүй аюул заналын жагсаалтыг ТУХН-ны гишүүн орнуудын эрх бүхий байгууллагууд тээврийн цогцолборт бүхэлд нь болон тээврийн хэрэгслийн төрөл тус бүрийн хувьд тогтооно.

Тээврийн хэрэгслийн төрлөөс хамааран аюулын төрлийн эзлэх хувь харилцан адилгүй байх ч хамгийн түгээмэл нь техникийн шалтгаантай аюул юм. Техникийн хангалтгүй байдал, эвдрэл гэмтлээс үүдсэн осол нийт осол, гамшгийн 64%-ийг, байгалийн гаралтай гамшгийн осол 32% -ийг, террорист халдлага буюу хүнийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй осол нь 4%-ийг эзэлдэг байна. Тээврийн хэрэгслийн төрөл тус бүрийн хувьд аюул, гамшгийн төрөл, шинж чанар нь ялгаатай, хэмжээний хувьд харилцан адилгүй байна. Тухайлбал, авто тээврийн ослын 85% нь хүнийн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй байх бол бусад тээврийн хэрэгслийн төрлүүдэд дээрх хувь нь харьцангуй бага байдаг.

“Тээврийн аюулгүй байдал”-ыг тээврийн хэрэгсэл, тээврийн дэд бүтэц, тээврийн үйлчилгээний хэрэглэгч (зорчигч)-ийг аюулын янз бүрийн төрөл (байгалийн гамшиг, техникийн гаралтай аюул), хууль бус халдлага зэргээс хамгаалж, тээврийн тасралтгүй, үр дүнтэй ажиллагааг хангах явдал гэж хэлж болох юм.

Зарим судлаачид тээврийн аюулгүй байдлыг хууль бус халдлагаас хамгаалах болон тээврийн ажиллагааны аюулгүй байдлыг хангах гэж хоёр бүлэгт хувааж үздэг. Тээврийн хэрэгсэл, тээврийн дэд бүтцийн байгууламжийг хууль бус халдлагаас хамгаалах гэдэгт хүний амь нас, эрүүл мэнд болон тээврийн хэрэгсэл, байгууламж, тээврийн тоног төхөөрөмж, зам тээврийн хэрэгсэл эзэмшигчдийн хөрөнгийг аюулаас

²⁹ МОДЕЛЬНЫЙ ЗАКОН О безопасности на транспорте, МЕЖПАРЛАМЕНТСКАЯ АССАМБЛЕЯ ГОСУДАРСТВ – УЧАСТНИКОВ СОДРУЖЕСТВА НЕЗАВИСИМЫХ ГОСУДАРСТВ, 2007 <http://www.cisatc.org/1289/135/154/248>

³⁰ Судлаачид тус хэлбэрт илэрхий хэлбэрүүдээс гадна эд хөрөнгийг завших, гэмтээх мөн (эсхүл) үрэгдүүлэх зэрэг “далд буюу нуугдмал” аюулыг хамруулж болно гэж үздэг.

хамгаалахад чиглэсэн хашаа, барилга байгууламж, хамгаалалтын тусгай алба, хамгаалалтын нэгж, зохион байгуулалт, хууль эрх зүйн арга хэмжээ, техникийн болон бусад тогтолцоог ойлгоно гэж тодорхойлсон байдаг. Харин тээврийн аюулгүй ажиллагаа гэдэгт хүний амь нас, эрүүл мэнд, тээврийн хэрэгсэл, байгууламж, байгаль орчин, тээврийн тоног төхөөрөмж, зам тээвэр эзэмшигчдийн хөрөнгийг аюулаас хамгаалахад чиглэсэн зураг төсөл, зохион бүтээх, үйлдвэрлэл (барих), туршилт ба ашиглалтад оруулах, тээврийн хэрэгсэл, зам тээвэр, тээврийн тоног төхөөрөмжийн ашиглалт ба засвар үйлчилгээ, тээврийн хэрэгслийн үйлчилгээний багийн сургалт, бэлтгэл, эрүүл мэндийн болон цаг уурын хяналт, замын тээвэр, тээврийн тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл болон түүний хөдөлгөөний хяналт, зохион байгуулалт, хууль эрх зүйн арга хэмжээ, тээврийн ослын шалтгааныг мөрдөн шалгах ба түүний бүртгэл бүхий тогтолцоог хэлнэ гэж тодорхойлсон байна.³¹

НЭГ. ДАЛАЙД ГАРЦГҮЙ, ТОМООХОН НУУРУУДТАЙ ОРНУУДЫН УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛЖ БУЙ ТУРШЛАГА, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

1.1.БҮГД НАЙРАМДАХ КАЗАХСТАН УЛС

Дэлхийд далайд гарцгүй, зөвхөн газраар хиллэдэг 44 улс байдаг бөгөөд үүний нэг нь Казахстан Улс юм. Гэсэн хэдий ч тус улс нь далай, тэнгист гарцгүй боловч эх газрын хамгийн том нуур болох Каспийн тэнгисээр дамжин далайд гардаг онцлогтой.

Усан замын тээвэр нь тус улсын тээврийн салбарын төмөр болон авто замын дараа гуравдугаарт ордог. Сүүлийн жилүүдэд усан замын тээврийн салбарыг хөгжүүлэхэд Казахстаны Засгийн газраас ихээхэн анхаарч байгаа бөгөөд Ази, Европыг холбосон орчин үеийн торгоны замыг хөгжүүлэх зорилт тавин ажиллаж байгаа. Тус улс нь Актау, Атырау гэсэн 2 боомт хотоор Каспийн тэнгистэй холбогддог бөгөөд Каспийн сав газрын ачаа тээврийн ихэнхийг бүрдүүлдэг улс бөгөөд экспортын гол бараа бүтээгдэхүүн³² нь газрын тос, төмөрлөгийн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүн болон улаан буудай юм.

Актау, Атырау боомтууд

Актау буюу Цагаан уул хэмээх хот нь Каспийн тэнгисийн зүүн хэсэгт оршдог Казахстаны хот юм. Тус боомт нь TRASEKA /Европ-Кавказ-Ази тивийн тээврийн коридор/ болон Өмнөд Ази, Энэтхэгийг Хойд Европтой холбосон Хойд-Өмнөдийн олон улсын тээврийн коридор боомт хот юм. Актау олон улсын далайн худалдааны боомтоор жилд 8 сая тонн газрын тос, 1.5 сая тонн ачаа тээвэрлэлт, 24 мянган чингэлгийн ачаа эргэлт явагддаг. 2014 онд Гүрж, Туркийг холбосон төмөр зам нээгдсэнээр тус боомтоор дамжин өнгөрөх бараа эргэлтийн хэмжээ нэмэгдэж тус боомтын ач холбогдол нэмэгдсэн.

Атырау хот нь Каспийн тэнгисийн Урал гол /Ural river/-ын аманд байрладаг. Газрын тос болон загасны аж ахуйгаараа алдартай. Атырау боомт нь Каспийн тэнгис

³¹ http://law-vestnik.ksu.kz/ru/content/srch/2015_Law_4_80_2015.pdf

³² Тус улсын голлох салбар нь өнгөт болон хар төмөрлөгийн үйлдвэрлэл. Ашигт малтмалын нөөцөөр баялаг бөгөөд цайр, бари, вольфрамын нөөцөөр дэлхийд 1, мөнгө, хар тугалга, хромоор 2, зэс, флюоритоор 3, молибденоор 4, алтны нөөцөөр 6 дугаар байранд тус тус ордог. (Дэлхийн улс орнуудын парламент, 2010), 140 дэх тал

дэх Казахстаны гол боомт хот бөгөөд Урал голоор хуваагдаж Ази, Европ хоёр тивд байрладаг хот юм.

Усан замын тээврийн аюулгүй байдал³³

Казахстан Улсын Хөрөнгө оруулалт, хөгжлийн яамны Тээврийн хорооны Усан замын тээврийн хэлтэс болон Усан замын тээврийн хяналтын хэлтэс нь усан замын тээвэртэй холбоотой асуудлыг хариуцан ажилладаг. *Дотоодын усан тээврийн тухай хууль* /Law on Inland Water Transport/-ийн 4 дүгээр бүлэгт тээвэрлэлтийн аюулгүй байдалтай холбоотой харилцааг дараах байдлаар зохицуулсан байна. Тухайлбал,

15 дугаар зүйл. Ерөнхий зүйл

Усан онгоцыг³⁴ далайд гаргах бэлтгэл ажил, тээвэрлэлтийн аюулгүй ажиллагааны шаардлагуудыг хангах нь усан онгоцны эзэмшигч болон өмчлөгчийн үүрэг юм.

1. Усан онгоцыг дараах тохиолдолд далайд гарахыг зөвшөөрнө:

1) Дотоодын усан замын тээврийн хэрэгслийн хүрээнд аюулгүй ажиллагааны шаардлага болон Казахстан Улсын хуулиар тогтоосон байгаль орчин, галын аюулгүй байдал, эрүүл ахуй болон өвчний тархалт хяналтын дүрэм журмыг дагаж мөрдсөн байх ёстой.

2) Усан онгоцны тавцан дээрх багийн бүрэлдэхүүний тоо нь хамгийн бага бүтэц бүхий багийн гишүүдийн тогтоосон шаардлагаас багагүй байна.

2. Усан онгоцны эзэмшигч, эсхүл өмчлөгч нь дараах үүрэгтэй:

1) усан онгоцны аюулгүй ажиллагааг хангах;
2) усан онгоцны аюулгүй ажиллагааг хариуцах хүнийг томилох;
3) багийн гишүүдийн ур чадварыг тогтмол сайжруулах, бусад ажилчдын тээвэрлэлтийн аюулгүй ажиллагааг сайжруулах;

4) Энэхүү хуулиар тогтоосон тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлын шаардлагын дагуу хөлөг онгоцыг техникийн хувьд баталгаатай байлгах, мөн багийн гишүүдээр хангах.

Дотоодын усанд байрлах гидротехникийн болон бусад байгууламжийн эзэмшигчид тээвэрлэлтийн аюулгүй байдалд тулгарсан аливаа нөхцөл байдлыг цаг алдалгүй тухайн бүс нутгийн салбар ангиудад мэдээллэх үүрэгтэй.

5) Усан замын гидротехникийн байгууламжийн эзэмшигчид усан замын гидротехникийн байгууламжийн засвар үйлчилгээ, хяналт болон техникийн үйл ажиллагааны дүрэм журмыг мөрдөх үүрэгтэй. Усан замын гидротехникийн байгууламжийн аюулгүй ажиллагааны шалгуурыг усан замын гидротехникийн байгууламжийн засвар үйлчилгээ, хяналт болон техникийн үйл ажиллагааны дүрэмд заасны дагуу тодорхойлно.

6) Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор бүс нутгийн салбар ангиуд нь Казахстан Улсын далбаан дор явж байгаа усан онгоц болон өөр орны далбаатай

³³ Закон Республики Казахстан «О транспорте в Республике Казахстан» от 21 сентября 1994 г. № 156, Гражданский кодекс РК, Закон РК «О торговом мореплаваннии» от 17 января 2002 г. № 284, Кодекс об административных правонарушениях РК, Закон РК «О чрезвычайных ситуациях природного и техногенного характера» от 5 июля 1996 г. №19 «Правила технической эксплуатации судов внутреннего водного плавания» от 21 июня 2011 г. № 680; «Правила плавания по внутренним водным путям», утвержденными Постановлением Правительства Республики Казахстан, от 22 июля 2011 г. № 845

³⁴ Хөлөг онгоц- тээвэрлэлтийн бүртгэлийн техникийн хяналтанд байгаа өөрөө хөдөлдөг эсхүл хөвдөг бүтэц бүхий тээвэрлэлтэнд зориулагдсан дотоодын усан тээврийн онгоц мөн далайгаар аялах зориулалттай хөлөг онгоц, гатлага онгоц, үйлдвэрлэлийн хөлөг онгоц (уснаас шавар гаргаж авах, ачаа өргөгч кран хөвүүлэх зэрэг техникийн тоног төхөөрөмж)

явж байгаа усан онгоцыг шалгах эрхтэй.

7. Усан онгоц барих болон түүнийг засварлах үйл ажиллагаа явуулж байгаа хувь хүн болон аж ахуйн нэгж нь тээвэрлэлтийн бүртгэлийн газраас олгосон тохирох баримт бичигтэй байна.

15-1 дүгээр зүйл. Дотоодын усан тээврийн техникийн шаардлага:

1. Дотоодын усан тээврийн хүрээнд үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа хувь хүн болон аж ахуйн нэгжүүд нь хүний амь нас, эрүүл мэнд, зорчигчдийн аюулгүй байдал болон тээвэрлэлтийн аюулгүй ажиллагааг дагаж мөрдөх ёстой.

2.Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг байгаль орчин болон хүний амь, эрүүл мэндийг хамгаалахад зориулагдсан зохион байгуулалтын болон техникийн цогц гүйцэтгэл, дотоодын усан тээврийн хүрээн дэх осол авааргүй нөхцөлийг бий болгох, дотоодын усан тээврийн засвар үйлчилгээ, техникийн хувьд тохиромжтой нөхцөл байдалд байгаа усан онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжууд мөн усан онгоцны ослоос урьдчилан сэргийлэх зэргээр хангагдана.

Техникийн шаардлага тавигдах объектууд нь:

1) Дотоодын усан зам дахь усан онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжууд;

2) Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйлдвэрлэл /угсралт, засвар, шинэчлэл/;

3) Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйл ажиллагаа;

4) Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоцны агуулах;

5) Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоцны ачилт, тээвэрлэлт;

6) Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоцны эвдрэл гэмтэл, ашиглалт.

15-2 дугаар зүйл. Дотоодын усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт³⁵, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын аюулгүй байдлын шаардлага:

1. Ачааны усан онгоц /ачаа илгээгч/, илгээгч, хүлээн авагч /ачаа хүлээн авагч/, аюултай ачаа хүлээн авагч мөн аюултай ачааг тээвэрлэж байгаа тээвэрлэгч нь ачааны аюулгүй байдлыг хангах үүрэгтэй ба онцгой нөхцөл байдлын болон түүний үр дагаврын үед тэдгээрийг татан буулгах хөдөлгөөнт салбар ангитай байх;

2. Аюултай ачаа тээвэрлэлтийн үед аюултай нөхцөл байдал тохиолдсон үед ачааны усан онгоц /ачаа илгээгч/, илгээгч, хүлээн авагч /ачаа хүлээн авагч/, аюултай ачаа хүлээн авагч мөн аюултай ачааг тээвэрлэж байгаа тээвэрлэгч нь цаг алдалгүй үүссэн нөхцөл байдлыг салбар ангиудад мэдээллэх үүрэгтэй байх.

15-3 дугаар зүйл. Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйлдвэрлэл /угсралт, засвар, шинэчлэл/-ийн аюулгүй байдлын шаардлага:

³⁵ Боомт-Зорчигчид, ачаа ачилт, ачаа болон зорчигчдыг буулгах, агуулахыг хүлээн авах, карго олголт болон бусад төрлийн тээврийн хэрэгсэлтэй харилцан хамаарал бүхий үйлчилгээний зорилгоор тохижуулж бэлтгэсэн дотоодын усан замын усны хэсэг болон хэсэг газар дээр байрласан цогц байгууламж.

1. Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйлдвэрлэл /угсралт, засвар, шинэчлэл/-ийн дизайны бичиг баримтыг Казахстаны газар дундын усан тээврийн хууль дүрэм, шаардлагад нийцүүлэх ёстой.

2. Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйлдвэрлэл /угсралт, засвар, шинэчлэл/-ийн үйлдвэрлэгч нь аюулгүй байдлыг хангахаар дизайны бичиг баримтад заагдсан бүх арга хэмжээг авах мөн бүхий л техникийн үйл ажиллагааг хянах боломжоор хангах үүрэгтэй.

3. Дотоодын усан тээврийн хөлөг онгоц, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын аюулгүй байдлыг явцад нь шалгаж үзэх /тест хийж үзэх шаардлагатай, эсхүл бүр үйлдвэрлэлийн дараа нь дизайны бичиг баримтын бүх шаардлагын дагуу бүрэн хэмжээний шалгалт хийж гүйцэтгэнэ.

4. Хөлөг онгоц бүр их бие дээрээ харагдахуйц, уншиж болохоор арилдаггүй бүртгэлийн дугаартай байх ёстой.

5. Усан онгоц нь хүмүүсийг усан онгоцноос унах эрсдэлийг багасгах болон усанд унасан хүмүүсийг аврахад чиглэсэн зориулалттай байна.

6. Гол залуурын хяналтын хэсэг нь бүх талыг хамарсан харах орчинтой байна.

7. Хөлөг онгоц усаар дүүрэх болон гал гарах эрсдэлд онцгой анхаарал хандуулж хөлөг онгоцыг үйл ажиллагааны зааварчилгаагаар хангасан байна.

15-4 дүгээр зүйл. Дотоодын усан зам дахь усан тээврийн хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйл ажиллагааны аюулгүй байдлын шаардлага:

1. Дотоодын усан зам дахь хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжууд нь аюултай бүсүүдийн тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаатай холбогдсон бол Казахстаны газар дундын усан тээврийн хууль дүрмийг дагана.

2. Дотоодын усан зам дахь хөлөг онгоц, боомт, эрэг хавийн объект болон байгууламжуудын үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа хувь хүн болон аж ахуйн нэгжүүд Казахстаны газар дундын усан тээврийн хууль, дүрэм, журмыг дагаж мөрдөнө.

3. Хөлөг онгоцны номон дахь улсын бүртгэлтэй онгоцнууд нь бага оврын онгоцны техникийн хяналтад тавигдах шаардлагыг дагаж мөрдөнө.

4. Хөлөг онгоцны номон дахь улсын бүртгэлтэй онгоцнуудын техникийн хяналтыг эрх бүхий байгууллагаар хийлгэж анхан шатны, жил бүрийн болон тусгай техникийн гэрчилгээ авна. Түүнчлэн тусгай үзлэг, шалгалт хийнэ.

5. Хөлөг онгоцны номон дахь улсын бүртгэлтэй онгоцнуудын ашиглалт болон тэдгээрийн зогсоолын баазыг /байгууламж/ бага оврын хөлөг онгоцны ашиглалт болон зогсоолын дүрэм журмын дагуу явагдана.

6. Хөлөг онгоцны номонд өөрөө явагч улсын бүртгэлтэй онгоцнуудын хөтөч /жолоодогч/ нь хөтчийн сургалтад хамрагдан тэнцсэн мөн бага оврын онгоц удирдах эрхийг эзэмших гэрчилгээтэй байна.

Бага оврын онгоц удирдах эрхийг эзэмших гэрчилгээ олголт болон хөтчийн /жолоодогч/ сургалтын зохицуулалт, хөтчийн /жолоодогч/ бүртгэл зэргийг бага оврын онгоц удирдах эрхийг хөтөч /жолоодогч/-д олгох дүрэм журмын дагуу олгоно.

Бага оврын онгоцны жолооч нарт зориулсан сургалт зохион байгуулж буй байгууллагууд нь бүс нутгийн анги салбаруудад эхний 3 үйл ажиллагааны талаар дараах зүйлсийг хавсарган мэдээлнэ:

- 1) усан тээврийн багшлах эрхийн дунд болон дээд боловсролын гэрчилгээний хуулбарууд;
- 2) бага оврын онгоц удирдах эрхийг хөтөч /жолоодогч/-д олгох дүрэм журамд үндэслэн сургалтын хөтөлбөрийг боловсруулна.
- 3) өмчлөх, эсхүл түрээслэх эрхтэй холбоотой үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийг гэрчлэх бичиг баримтын хуулбар.

16 дугаар зүйл. Хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдал

2. Дотоодын усан онгоц болон гол мөрний усан онгоц нь усан замд явуулах үйл ажиллагаанаас хамааралгүйгээр ангилал, техникийн хяналт болон гэрчилгээнд хамрагдах ёстой:

- 1) Зорчигч;
- 2) Зорчигчгүй өөрөө явагч хөдөлгүүртэй газар дундын хөлөг онгоц нь 55 киловатт /75 морины хүчин чадал/ буюу түүнээс дээш чадал бүхий хөдөлгүүртэй байна;
- 3) Өөрөө явагч хөдөлгүүртэй болон хөдөлгүүргүй хөлөг онгоцны ачааны зай нь 80 тонн болон түүнээс дээш байна.

3. Хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдлыг хангах тээврийн бүртгэлийн баталгаажуулалтыг үнэ төлбөргүйгээр хийнэ. Хөлөг онгоцны эзний буруугаас болж дахин баталгаажуулалт хийгдсэн тохиолдолд зардлыг онгоцны эзэн хариуцна.

17 дугаар зүйл. Орон нутаг дахь салбарууд дотоодын усан замын тээврийн хэрэгслийн хяналт, шалгалтыг дараах байдлаар хэрэгжүүлнэ.

- Казахстан Улсын засгийн газраас баталсан дүрмийн дагуу осолд орсон усан замын тээврийн хэрэгслийн шинжилгээ судалгаа, бүртгэл ангилал зэргийг хийх бөгөөд түүнчлэн энэ нь бага оврын хөлөг онгоцонд ч хамаарна;
- Усан замын болон усны тоног төхөөрөмжийн шаардлагатай засвар үйлчилгээний хяналт, шалгалт;
- Хөлөг онгоц, хүний амь нас, эрүүл мэнд, ачааг хамгаалахын тулд онгоцны хөдөлгөөнийг зогсоох, хориглох;
- Хөлөг онгоц эзэмшигчид, багийн гишүүд, хувь хүн, хуулийн этгээд хууль тогтоомжид заасан усан онгоцыг тээвэрлэх аюулгүй байдлыг хангах шаардлагыг биелүүлж буй эсэхэд хяналт тавих;
- Хууль тогтоомжид заасны дагуу усан онгоцны холбогдох баримт бичгийг бүртгүүлэх;
- Хууль тогтоомжийн дагуу илрүүлсэн зөрчлийг арилгах тухай зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх;
- Тээвэрлэгч зорчигчтой тээвэрлэгчийн иргэний хариуцлагын даатгалын гэрээг заавал байгуулах бөгөөд түүнд хяналт тавих;
- Бага оврын усан онгоцны техникийн хяналтыг хийх;
- Казахстан Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний шаардлагыг дагаж мөрдөж буй эсэхэд хяналт тавих;

- Усан онгоцны техникийн үзүүлэлт болон өмчлөгчийн байнгын оршин суугаа газар солигдсон тухай мэдээллийг дахин бүртгэх;
- Бага оврын усан онгоцны жолооч нарт зориулсан сургалтын бүртгэл;
- Бага оврын усан онгоцны үзлэг, хяналтын асуудлаар мэргэжлийн эскпертүүдийн оролцуулах;
- Бага оврын усан онгоцны жолооч согтууруулах ундаа, мансуурлах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодис хэрэглэсэн тохиолдолд усан онгоц удирдахаас чөлөөлж, шинжилгээний байгууллагад хүргүүлнэ;
- Захиргааны зөрчлийг Казахстаны хууль тогтоомжийн дагуу мөрдөн байцаах ажиллагаа явуулах.

21 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцны хөдөлгөөнийг хязгаарлах, хориглох

1. Байгалийн гамшиг, цэрэг дайны үйл ажиллагаа, түүнчлэн боомтод ачаа, хөлөг онгоцны хэт ачааллын улмаас тухайн орон нутгийн салбар нь тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах, хүний амь нас, эрүүл мэнд, ачааны хадгалалтыг хамгаалах зорилгоор хөлөг онгоцны хөдөлгөөнийг хязгаарлах буюу хориглох шийдвэр гаргах эрхтэй бөгөөд энэ тухай эрх бүхий байгууллагад яаралтай мэдэгдэнэ.

Таван сараас дээш хугацаагаар хөлөг онгоцны хөдөлгөөнийг хязгаарлах, хориглох тохиолдолд эрх бүхий байгууллага нь энэ тухай нэн даруй Засгийн газарт мэдэгдэнэ.

2. Орон нутгийн салбар тээвэрлэгч, ачаа илгээгч, хүлээн авагчид хөлөг онгоцны хөдөлгөөнийг хязгаарлах, хориглох болсон шалтгааныг ачаа тээвэрлэх дүрэмд заасан журмын дагуу мэдэгдэнэ.

1.2. ШВЕЙЦАРЫН ХОЛБООНЫ УЛС

Швейцарын төрийн далбааг мандуулан хөвөх хөлөг онгоцны бүртгэлийг Швейцарын далайн навигацийн газар (ШДНГ) /Swiss Maritime Navigation Office/³⁶ хариуцдаг. Далайн тээвэр нь олон улсын эрх зүйн салбарт хамаардаг учир тус газар нь Гадаад харилцааны департаментад харьяалагддаг байна. ШДНГ нь далайн навигацийн хяналт болон хууль сахиулах үүргийг хэрэгжүүлэх ба далайн дарвуулт онгоцыг бүртгэж, гадаадын гол мөрөн болон эрэг дагуу усанд ашиглах жижиг хөлөг онгоцон дээр Швейцарын төрийн далбааг мандуулан хөвөх эрхийн гэрчилгээ олгоно. Одоогийн байдлаар 1500 гаруй далайн дарвуулт онгоц Швейцарын далбаа дор хөвдөг ба эдгээр нь гагцхүү спорт, амралтын зориулалттай байх бөгөөд ашиг олох зорилгоор зорчигч, ачаа бараа тээвэрлэхийг хориглосон байна.

Холбооны байгаль орчин, тээвэр, эрчим хүч ба харилцаа холбооны департаментын харьяа Холбооны тээврийн алба /Federal Office of Transport/³⁷ нь Швейцарын нийтийн тээвэр болон ачаа тээврийн (үүнд төмөр зам, канатан зам, усан онгоц, трамвай болон автобус зэрэг) аюулгүй байдал, төсөв санхүү болон дэд бүтэц зэргийг хариуцан ажиллана. Швейцарын гол мөрөн, нуураар холбооны бүртгэлд бүртгэлтэй 170 гаруй зорчигч тээврийн хөлөг онгоц жил бүр 13 сая зорчигчдыг тээвэрлэж, 260 гаруй ачаа тээврийн хөлөг онгоц жил бүр 4 сая тонн ачаа бараа

³⁶ Swiss Maritime Navigation Office (SMNO) <https://www.eda.admin.ch/smno/en/home.html>

³⁷ Federal Office of Transport (FOT) <https://www.bav.admin.ch/bav/en/home.html>

тээвэрлэдэг байна.

Дотоодын усан замын тээврийн хувьд Холбооны тээврийн алба нь хөлөг онгоц барихтай холбоотой асуудал, тээврийн үйлчилгээ, усан замын тээврийн хэрэгсэл дээр ажиллах мэргэжлийн багт гэрчилгээ олгох зэргийг хариуцахаас гадна холбооны бүртгэлд бүртгэлтэй хөлөг онгоцны аж ахуйн нэгжүүдийн холбогдох журам, стандартын мөрдөлтөд хяналт тавина. Хуульд заасан холбогдох бусад хяналтыг кантон (муж улс)-ууд хэрэгжүүлнэ. Дээрхээс гадна Холбооны тээврийн алба нь Женев (Францтай хиллэдэг), Боденс (Австри, Германтай хиллэдэг), Лугано (Италитай хиллэдэг) зэрэг нуурын Олон улсын усан тээврийн хороодтой олон улсын гэрээ байгуулах, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах зэрэг эрх, үүргийг хэрэгжүүлдэг байна.

Усан замын тээврийн аюулгүй байдал

Швейцарын далайн тээврийг зохицуулж буй гол эрх зүйн акт нь *“Швейцарын далбаа мандуулан хөвөх холбооны хууль”* (буюу Навигацийн тухай хууль)³⁸–ба тус хуулийг хэрэгжүүлэх журмууд юм. Дээрхээс гадна Швейцарын зарим нуурууд болон Рейн мөрөн дээр олон улсын хоёр болон олон талт гэрээнүүд үйлчилдэг.

1975 онд батлагдсан *“Дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль”* (Bundesgesetz über die Binnenschifffahrt)³⁹ нь 10 бүлэг 64 зүйлээс бүрдэх ба дотоодын усан замын тээврийг зохицуулж буй гол хууль юм. Тус хуульд заасны дагуу усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой дүрэм, журам батлах, ерөнхий хяналт тавих эрх бүхий субъект нь Холбооны Зөвлөл буюу Засгийн газар байх ба усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой зарим эрх үүргээ холбогдох байгууллага, кантон (муж улс)-д шилжүүлж болно. Дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль нь дараах бүтэцтэй байна.

“Дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль” 1975 он

(Албан бус орчуулга)

Бүлэг I. Ерөнхий зүйл

Бүлэг II. Боомтын байгууламжууд

Бүлэг III. Хөлөг онгоц болон хөлөг онгоцны ахмад, хөлөг онгоцны баг

Бүлэг IV. Хөвөлтийн дүрэм

Бүлэг V. Рейн мөрөн дэх олон улсын тээврийн тусгай зохицуулалт

Бүлэг VI. Хариуцлагын даатгал

Бүлэг VII. Хүчингүй болсон

Бүлэг VIII. Эрүүгийн хариуцлага

Бүлэг IX. Холбогдох байгууллагуудын эрх, үүрэг

Бүлэг X. Төгсгөлийн заалт

БҮЛЭГ III. ХӨЛӨГ ОНГОЦ БОЛОН ХӨЛӨГ ОНГОЦНЫ АХМАД, ХӨЛӨГ ОНГОЦНЫ БАГ

I Хэсэг. Хөлөг онгоц

³⁸ https://www.eda.admin.ch/dam/smno/en/documents/Seeschiffahrtsgesetz_en.pdf

³⁹ <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19750266/index.html#fn1>

10 дугаар зүйл. Үйл ажиллагааны аюулгүй байдал

1. Хөлөг онгоцыг хөвөлтийн дүрмийг дагаж мөрдөн, хөлөг онгоцны тавцан дээрх этгээд, усан замын бусад хэрэглэгчдийг аюулд өртүүлэхгүй байдлаар барьж, тоноглож, ашиглана.

2. Хөлөг онгоцыг гагцхүү аюулгүй байдлыг хангаж, холбогдох дүрэм, журмыг мөрдсөн нөхцөлд ашиглахыг зөвшөөрнө.

11 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцыг барих, тоноглох

1. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоц барих, тоноглох, шалган тохируулах журмыг боловсруулна. Тус журмыг боловсруулахад ус болон байгаль орчныг хамгаалах шаардлагыг харгалзан үзнэ.

2. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны хэмжээг тогтоож, хөдөлгүүрийн үзүүлэлтийг тогтоож, зарим төрлийн хөдөлгүүр ашиглахыг хязгаарлаж болно.

[...]

13 дугаар зүйл. Хөлөг онгоцны гэрчилгээ

1. Хөлөг онгоц нь гагцхүү гэрчилгээтэй хөвөлтөд гарна.

2. Хөлөг онгоцны гэрчилгээг холбогдох шаардлагуудыг хангасан, даатгалд даатгуулсан нөхцөлд олгоно.

3. Усан зам дахь хөлөг онгоцны тоог хязгаарласан нөхцөлд, кантоноос олгох нэмэлт зөвшөөрлөөр тээвэрлэлт хийж болно.

4. Хөлөг онгоцны шилжилт хөдөлгөөн, эсхүл эзэмшигч, өмчлөгч солигдсон бол хөлөг онгоцны шинэ гэрчилгээ олгоно.

5. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны гэрчилгээ шаардлагагүй, эсхүл тусгай гэрчилгээ олгох шаардлагатай хөлөг онгоцыг тогтооно. Гадаадад бүртгэлтэй хөлөг онгоц Швейцарын усан замд түр хугацаагаар хөвөх бол гадаадын гэрчилгээг хүлээн зөвшөөрч болно.

14 дүгээр зүйл. Үзлэг болон шалгалт

1. Хөлөг онгоцонд гэрчилгээ олгохоос өмнө хөлөг онгоц нь албан ёсны үзлэг, шалгалтаар орсон байна.

2. Холбооны Зөвлөл нь нэг төрлийн хөлөг онгоцыг (нэгдсэн байдлаар шалгалтад орсон) бие даасан шалгалтаас чөлөөлж болно.

3. Шалгалтыг дараах байдлаар явуулна:

а. Тогтмол давтамжтайгаар;

б. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдал эргэлзээтэй бол;

с. Хөлөг онгоц их хэмжээгээр өөрчлөгдсөн бол;

4. Хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч нь хөлөг онгоцонд орсон томоохон өөрчлөлтийг холбогдох байгууллагад мэдэгдэнэ.

5. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны үзлэг, шалгалттай холбоотой журмыг батална.

15 дугаар зүйл. Хөлөг онгоцны бүртгэл

1. Хөлөг онгоц бүрийг холбооны хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгэж, холбогдох тэмдэглэгээ хийнэ.

2. Холбооны хөлөг онгоцны бүртгэлд бүртгүүлээгүй хөлөг онгоцыг тэдгээрийн харьяа кантон бүртгэнэ.

3. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны бүртгэл, хөлөг онгоцны тэмдэглэгээтэй холбоотой журмыг батална.

II Хэсэг. Хөлөг онгоцны ахмад, хөлөг онгоцны баг

16 дугаар зүйл. Хөлөг онгоцны удирдлага

1. Хөлөг онгоц бүр хариуцлагатай удирдлагатай байна.

2. Ахмад (шкипер) нь хөлөг онгоцыг удирдана.

3. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны төрөлд тохирох хөлөг онгоцны бүрэлдэхүүний доод хэмжээг тогтооно.

4. Хөлөг онгоцны баг болон хөлөг онгоц дээрх бусад этгээдүүд нь хөлөг онгоцны навигаци болон хөлөг онгоц дээр хэв журмыг хангуулахтай холбоотой гаргасан заавар, тушаалыг сахин биелүүлнэ.

17 дугаар зүйл. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох үнэмлэх

1. Холбооны Зөвлөл нь жолооны үнэмлэхтэй жолоодох хөлөг онгоцыг тогтооно.

2. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох үнэмлэхийг тухайн төрлийн хөлөг онгоцны хөдөлгөөний дүрэм, аюулгүй ажиллагааны шалгалт өгч, тэнцсэн этгээдэд олгоно.

3. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоц дээрх бусад үйл ажиллагааг журамлаж болно.

4. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох үнэмлэхийг дараах этгээдэд олгохгүй.

а. Насанд хүрээгүй;

б. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа хангах чадваргүй, эсхүл биеийн эрүүл мэнд, сэтгэцийн хувьд мэргэжлээрээ ажиллах боломжгүй бол;

в. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох, мэргэжлээрээ ажиллахад нь хүндрэл учруулахуйц нөхцөл байдалтай бол (согтууруулах ундаа, бусад мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодисонд донтсон);

5. Хөлөг онгоцны ахмад, багийн тохиромжтой байдалд эргэлзээ үүссэн бол дахин шалгалтад оруулна.

III Хэсэг. Баримт бичиг

18 дугаар зүйл. Хамрах хүрээ

1. Хөлөг онгоц, ахмад болон хөлөг онгоцны бүрэлдэхүүний гэрчилгээ нь Швейцарын бүх нутаг дэвсгэр дээр хүчинтэй байна.

2. Дээр дурдсан гэрчилгээ нь хязгаарлалттай байж болно.

3. Олон улсын гэрээний дагуу олгосон гэрчилгээ нь Швейцарын нутаг дэвсгэр дээр үйлчилнэ.

4. Холбооны Зөвлөл нь гадаадад олгосон гэрчилгээг хүлээн зөвшөөрөхтэй холбоотой асуудлыг шийдвэрлэнэ.

19 дугаар зүйл. Хүчингүй болгох

1. Гэрчилгээ болон зөвшөөрлийг тухайн гэрчилгээ, зөвшөөрлийг олгосон нөхцөл байхгүй болсон тохиолдолд хурааж авах/хүчингүй болгоно.

2. Гэрчилгээ болон зөвшөөрөл олгох нөхцөл, журмыг дагаж мөрдөөгүй, эсхүл хөлөг онгоцны холбогдох татвар, хураамжийг төлөөгүй бол хурааж авах/хүчингүй болгоно.

20 дугаар зүйл. Жижиг зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хасах

1. Дараах жижиг зөрчил гаргасан жолоочийн эрхийг хасна;

- a. Хөвөлтийн аюулгүй байдлын дүрмийг зөрчиж, хөлөг онгоцны хөдөлгөөнд бага хэмжээний эрсдэл, эсхүл усан замын тээвэрт сөрөг нөлөө үзүүлсэн бол;
- b. Усан замын, байгаль орчны дүрэм, журмыг зөрчсөн;
- c. Баримт бичгийн зөрчил гаргасан;
- d. Согтуугаар хөлөг онгоц жолоодсон, гэхдээ цусан дахь спиртийн хэмжээ тогтоосон хэмжээнээс хэтрээгүй, хөвөлтийн аюулгүй байдлын дүрмийг зөрчөөгүй.

2. Жижиг зөрчил гаргасан этгээд нь өмнөх хоёр жилийн хугацаанд жолоодох эрхээ хасуулж байсан, эсхүл захиргааны зөрчил гаргаж байсан бол жолоодох эрхийг нэг сараар хасна.

3. Жижиг зөрчил гаргасан этгээд нь өмнөх хоёр жилийн хугацаанд эрхээ хасуулж байгаагүй, эсхүл захиргааны зөрчил гаргаж байгаагүй бол сануулах арга хэмжээ авна.

4. Тодорхой хөнгөн зөрчилд ямарваа нэгэн арга хэмжээ авахгүй.

20а дугаар зүйл. Дунд зэргийн зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хасах

1. Дараах дунд зэргийн зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн эрхийг хасна:

- a. Хөвөлтийн аюулгүй байдлын дүрмийг зөрчиж, бусдын аюулгүй байдалд эрсдэл учруулсан бол;
- b. Согтуугаар хөлөг онгоц жолоодсон, гэхдээ цусан дахь спиртийн хэмжээ тогтоосон хэмжээнээс хэтрээгүй, хөвөлтийн аюулгүй байдлын дүрмийг зөрчин, жижиг зөрчил гаргасан бол;
- c. Хулгайлагдсан хөлөг онгоцыг жолоодсон бол;
- d. Зохих баримт бичиггүй хөлөг онгоцыг удирдсан, эсхүл хөлөг онгоц дээр усан тээвэртэй холбоотой ажил гүйцэтгэсэн бол;
- e. Бусдад аюул, хохирол учруулахгүй байдлаар усан замын тээврийн хэрэгслийг аюулгүй жолоодох чадвар, чадамжгүй бол.

2. Дунд зэргийн зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн эрхийг:

- a. Нэг сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- b. Өмнөх хоёр жилийн хугацаанд дунд зэргийн, эсхүл ноцтой зөрчил гаргаж эрхээ хасуулж байсан бол дөрвөн сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- c. Өмнөх хоёр жилийн хугацаанд дунд зэргийн зөрчил гаргаж эрхээ 2 удаа хасуулж байсан бол есөн сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- d. Өмнөх хоёр жилийн хугацаанд ноцтой зөрчил гаргаж эрхээ 2 удаа хасуулж байсан бол арван таван сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- e. Өмнөх хоёр жилд доод тал нь дунд зэргийн зөрчил гарган 3 удаа эрхээ хасуулж байсан бол тодорхойгүй хугацаагаар, эсхүл хоёроос доошгүй

жилээр эрхийг хасна. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хассанаас хойш таван жилийн хугацаанд дахин захиргааны зөрчил гаргаагүй бол зөрчилгүйд тооцно.

- f. Өмнөх 5 жилийн хугацаанд е хэсэгт заасан, эсхүл 20б-ийн 2-р хэсэгт заасан үндэслэлээр жолоодох эрхийг бүрмөсөн хасна.

20б дугаар зүйл. Ноцтой зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хасах

1. Дараах ноцтой зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн эрхийг хасна:

- a. Хөвөлтийн аюулгүй байдалд ноцтой хохирол учруулсан бол;
- b. Согтуугаар хөлөг онгоц жолоодсон, (цусан дахь спиртийн хэмжээ тогтоосон хэмжээнээс хэтэрсэн) хөлөг онгоцыг удирдсан, удирдахад оролцсон, хөлөг онгоц дээр усан тээвэртэй холбоотой ажил гүйцэтгэсэн бол;
- c. Мансуурсан, эсхүл бусад шалтгаанаар (мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодис хэрэглэсэн) усан замын тээврийн хэрэгслийг аюулгүй жолоодох чадамжгүй бол;
- d. Холбооны Зөвлөлөөс явуулж буй мөрдөн шалгах ажиллагаанд санаатайгаар саад учруулсан, холбогдох (цусны, амьсгалаас архины сорил авах гм) эрүүл мэндийн бусад шинжилгээ өгөхөөс татгалзсан бол;
- e. Бусдыг аврах, тусламж үзүүлэх үүргээ биелүүлэхээс зайлсхийсэн, эсхүл зөрчсөн бол;
- f. Холбогдох эрхээ хасуулсан боловч хөлөг онгоц жолоодсон, хөлөг онгоц дээр усан тээвэртэй холбоотой ажил гүйцэтгэсэн бол.

2. Ноцтой зөрчил гаргасан хөлөг онгоцны жолоочийн эрхийг:

- a. Гурван сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- b. Өмнөх таван жилийн хугацаанд дунд зэргийн зөрчил гаргаж эрхээ хасуулж байсан бол зургаан сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- c. Өмнөх таван жилийн хугацаанд ноцтой зөрчил гаргаж эрхээ 2 доош удаа хасуулж байсан бол арван хоёр сараас доошгүй хугацаагаар хасна;
- d. Өмнөх арван жилд ноцтой зөрчил гарган 2 удаа хасуулсан, эсхүл дунд зэргийн зөрчил гарган 3 удаа эрхээ хасуулж байсан бол тодорхойгүй хугацаагаар, эсхүл хоёроос доошгүй жилээр эрхийг хасна. Усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг хассанаас хойш таван жилийн хугацаанд дахин захиргааны зөрчил гаргаагүй бол зөрчилгүйд тооцно.
- e. Өмнөх 5 жилийн хугацаанд d хэсэгт заасан, эсхүл 20а -ийн 2-р хэсэгт заасан үндэслэлээр жолоодох эрхийг бүрмөсөн хасна. [...]

БҮЛЭГ IV. ХӨВӨЛТИЙН ДҮРЭМ

I Хэсэг. Ерөнхий эрх, үүрэг

22 дугаар зүйл. Туслах үүрэг

1. Ахмад нь хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учруулах, эд хөрөнгөнд хохирол учруулах, усан замын тээвэрт саад учруулах, мөн байгаль орчинд хохирол учруулахаас урьдчилан сэргийлэх хяналт шалгалтыг явуулж, хөлөг онгоцны багийн сургалтыг хариуцаж, шаардлагатай бүх арга хэмжээ авна.

2. Зайлшгүй ослын үед, ахмад нь хохирол учруулахаас урьдчилан сэргийлэх дүрэм, журмыг үл харгалзан шаардлагатай бүх арга хэмжээ авах ёстой.

23 дугаар зүйл. Аврах үүрэг

1. Хөлөг онгоц дээр зорчигч, хүн байхад осол гарсан тохиолдолд хөлөг онгоцны ахмад болон баг нь шаардлагатай тусламж үзүүлэх, аврах ажиллагаа явуулах үүрэгтэй.

2. Усанд хүний амь насанд эрсдэл учирсан тохиолдолд ахмад нь өөрийн хөлөг онгоцонд аюул учруулахгүйгээр, тусламж үзүүлэхэд боломжит арга хэмжээ авах үүрэгтэй.

24 дүгээр зүйл. Осол, гэмтлийн талаар мэдээллэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан байна.

1а хэсэг. Жолоодох чадваргүй байдлыг тогтоох

25 дугаар зүйл. Жолоодох, амрах журам

1. Холбооны Зөвлөл нь хөлөг онгоцны тээврийн журмыг батлах бөгөөд дохио, тэмдэг, гэрэлтүүлэг болон аюултай ачаа тээвэрлэх болон тээврийн аюулгүй байдлын журмыг батална.

2. Мөн тэрээр усан цана болон ижил төстэй үйл ажиллагаа болон усан зам ашиглагч бусад этгээдийн аюулгүй байдалтай холбоотой журмыг баталж болно.

3. Кантон нь тээврийн болон байгаль орчны аюулгүй байдалтай холбоотойгоор орон нутгийн тусгай журам гаргаж болно.

26 дугаар зүйл. Сэрэмжлүүлэх, аврах алба

1. Кантон нь салхи шуурга, аадар бороо, манантай үед тээвэрт гарахыг хориглох, усан тээвэрт гарсан хөлөг онгоцыг зогсоолд зогсохыг шаардах эрх бүхий олон нийтийг сэрэмжлүүлэх болон аврах албыг байгуулж болно.

2. Кантон нь өөрийн газар нутагт байрлах хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгчдийг дээрх үйлчилгээний санхүүжилтэд хувь нэмэр оруулах, хөлөг онгоц түрээсийн компаниудыг аврах ажиллагаа үзүүлэхийг үүрэг болгож болно.

3. Аврах ажиллагааны зардлыг аврагдсан хөлөг онгоцны жолооч, эзэмшигч, өмчлөгчөөр төлүүлж болно.

4. [Улсын усан замын тээврийн компани дээрх журмыг өөрөө тогтооно.]

27 дугаар зүйл. Туршилт, цэргийн сургуулилттай мэдээллэхтэй холбоотой зохицуулалтыг тусгасан байна.

28 дугаар зүйл. Рейн мөрөн дэх олон улсын усан тээврийн тусгай зохицуулалт

1. Холбооны байгаль орчин, тээвэр, эрчим хүч ба харилцаа холбооны департамент нь Рейн мөрөн дэх тээврийн Төв Комиссын тогтоолыг үндэслэн Рейн мөрөн дэх олон улсын усан тээврийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн журмыг батална. [...]

БҮЛЭГ VIII. ЭРҮҮГИЙН ХАРИУЦЛАГА

40 дүгээр зүйл. Хөвөлтийн дүрмийн зөрчигсдөд хүлээлгэх хариуцлага

1. Хөвөлтийн дүрэм, олон улсын гэрээ, эсхүл холбооны буюу кантоноос гаргасан захирамжлалын баримт бичгийг зөрчсөн этгээдэд шийтгэл ногдуулна.

2. Хөвөлтийн дүрмийг ноцтой зөрчин бусдын аюулгүй байдлыг ноцтой эрсдэлд оруулсан, ноцтой хохирол учруулсан бол 3 хүртэл жилээр хорих ял оногдуулах, эсхүл торгууль ногдуулна. [...]

43 дугаар зүйл. Аюулгүйн шаардлагыг хангаагүй хөлөг онгоц

1. Хөлөг онгоцны ажиллагааны аюулгүй байдлыг санаатайгаар зөрчин, осол гарах эрсдэлийг бий болгосон этгээдэд 3 хүртэл жилээр хорих ял оногдуулах, эсхүл торгууль ногдуулна.

2. Аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаагүй гэдгийг мэдэж буй, эсхүл мэдэх боломжтой боловч хөлөг онгоцыг удирдсан, эсхүл болгоомжгүйгээр дээрх хөлөг онгоцыг ашигласан бол торгууль ногдуулна. [...]

ХОЁР. ДАЛАЙД ГАРЦТАЙ, ТОМООХОН НУУРУУДТАЙ ОРНУУДЫН УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН АСУУДЛЫГ ЗОХИЦУУЛЖ БУЙ ТУРШЛАГА, ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

2.1.ОРОСЫН ХОЛБООНЫ УЛС

ОХУ нь дотоодын усан замын сүлжээний хэмжээгээр (усан замын урт 101,7 мянга гаруй км) дэлхийд Хятадын дараа хоёрдугаар байранд ордог ч ачаа тээврийн дийлэнхийг авто зам, төмөр замаар тээвэрлэдэг байна. ОХУ-ын Европын хэсгийн 6,5 мянган км усан замаар нефтийн бүтээгдэхүүн, мод, металл болон бордоо зэрэг тарифын хэмжээ өндөр бүтээгдэхүүнийг голлон тээвэрлэдэг.

ОХУ-ын гол мөрөнд 130 гаруй боомт үйл ажиллагаа явуулдаг ба дийлэнх нь авто зам, төмөр замтай шууд холбогдож, холимог тээвэрлэлт хийх боломжтой. ОХУ-ын дотоодын усан замын тээвэр нийт тээврийн эзлэх хувийн 1,5%-ийг эзлэх ба энэ нь Европын дундаж хэмжээтэй ойролцоо (харин ХНБГУ-11%, Франц-10%, Нидерланд-34%) байгаа юм.⁴⁰

Төрөөс дотоодын усан замын тээвэр бүхий тээврийн салбарт баримтлах бодлого, норматив эрх зүйн зохицуулалтыг боловсруулах эрхийг ОХУ-ын Тээврийн яам, гол мөрний боомт дахь холбооны өмчийг удирдах, тус өмчийг хувь хүн ба хуулийн этгээдэд шилжүүлэх эрхийг Төрийн өмчийн удирдлагын холбооны агентлаг, бүс нутгийн хэмжээнд дотоодын усан замын тээврийн удирдлага, үйлчилгээ, хөгжүүлэх асуудлыг 15 дотоодын усан замын сав газрын захиргаа, “Москвагийн сав газрын гол мөрний захиргаа” болон “Москвагийн нэрэмжит суваг” тус тус хэрэгжүүлдэг байна. Дотоодын усан замын тээврийн төрийн үйлчилгээ үзүүлэх, төрийн өмчийг удирдах үүрэг бүхий гүйцэтгэх эрх мэдлийг холбооны байгууллага нь Далай, мөрний тээврийн Холбооны агентлаг (Росморречфлот) байна.

2004 оноос усан замын тээврийн аюулгүй байдал, байгаль орчин, галын аюулгүй байдал, холбооны өмчит усан замын тээврийн гидротехникийн байгууламжийн аюулгүй байдлыг хангах, хяналт, шалгалтыг явуулах, холбогдох зөвшөөрөл олгох эрх, үүргийг Тээврийн хяналтын асуудал эрхэлсэн холбооны алба (Ространснадзор)

⁴⁰ <http://static.government.ru/media/files/YxvWxYkzMqwAsfBmAX6anAVViKnFgYwA.pdf>

хэрэгжүүлж байна. Дотоодын усан замын сав газрын захиргааны салбарын хувьд усан замын бүс нутаг дахь салбар, гидротехникийн байгууламж, технологийн харилцаа холбооны нэгж, хөлөг онгоц болон усан замын тээврийн бусад техникийн байгууламжийн засвар үйлчилгээний 89 нэгж үйл ажиллагаа явуулдаг ба дотоодын усан замын байгууллагад 28 мянга гаруй ажилтан ажилладаг байна.

ОХУ нь 2009 онд “2020 он хүртэл баримтлах Үндэсний аюулгүй байдлын стратеги” төлөвлөлтийн баримт бичгийг баталсан ба 2015 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан байна. Нэмэлт, өөрчлөлтөөр тээврийн аюулгүй байдалд илүү анхаарал хандуулсан байх ба энэ талаар өмнө нь зөвхөн үндэсний батлан хамгаалах болон эдийн засгийн өсөлтийг хангах, иргэдийн амьдралын чанарыг сайжруулахад тээврийн дэд бүтцийг сайжруулахаар тусгасан байсан бол шинэ стратегид тээврийн аюулгүй байдалд учирч болзошгүй аюулыг шинэчлэн тодорхойлсон байна.

Орчин үеийн нийгэмд тээвэр нь зөвхөн эдийн засгийн салбарт хамаараад зогсохгүй өөр олон салбарт хамаарагддаг. Энэ утгаараа, тээврийн дэд бүтцийг террорист үйл ажиллагаанаас хамгаалах, аюулгүй ажиллагааг бэхжүүлэх, түүнчлэн сайжруулах болон хөгжүүлэх арга хэмжээг төрийн болон олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, ОХУ-ын иргэний амьдралын чанарыг сайжруулах, эдийн засгийн өсөлт зэрэг стратегийн тэргүүлэх чиглэл, асуудалд хамруулсан байна. Түүнчлэн тээврийн дэд бүтцийн байгууламжийг устгах, үйл ажиллагааг тасалдуулахад чиглэсэн үйл ажиллагааг төрийн болон олон нийтийн аюулгүй байдалд заналхийлэх гол аюулын нэг гэж тодорхойлсон байна.

2030 он хүртэл ОХУ-ын тээврийг хөгжүүлэх стратегийн баримт бичгийн зорилгын нэг нь тээврийн тогтолцооны аюулгүй байдлыг сайжруулах явдал байна. Энэхүү зорилгод хүрэхэд хөдөлгөөн, нислэг, хөвөлтийн аюулгүй байдлын олон улсын болон үндэсний шаардлагад нийцсэн түвшинд хүрэх явдал байна.

Тээврийн стратегийн зохих түвшинд хүрэх зорилгын хүрээнд “Тээврийн аюулгүй ажиллагааны шаардлагад нийцсэн тээврийн дэд бүтцийн байгууламж хувь” гэх шалгуур үзүүлэлтийг боловсруулсан байна. Энэ хүрээнд агаарын тээврийн объектыг 2018 онд 100 хувь холбогдох тээврийн аюулгүй шаардлагад нийцүүлэх бол дотоодын усан замын тээврийн хувьд 2024 онд 100 хувь, харин төмөр замын тээврийн объектыг 2030 он гэхэд 11,5 хувийг (12,6 хувь (хурдацтай хувилбараар) тээврийн аюулгүй байдлын шаардлагад нийцүүлэхээр төлөвлөсөн байна.⁴¹

Хууль эрх зүйн орчин

ОХУ-ын тээврийн аюулгүй байдлыг зохицуулж буй эрх зүйн үндсэн акт нь 2007 онд батлагдсан “Тээврийн аюулгүй байдлын тухай холбооны хууль” (Федеральный закон о Транспортной безопасности) юм. Тус хуульд тээврийн аюулгүй байдал, аюулгүй байдлыг хангах зорилго, зорилт, үзэл баримтлал, аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн үйл ажиллагаа, арга хэмжээг тодорхойлсон байна. Тус холбооны хууль нь ерөнхий хүрээг тогтоосон шинжтэй ба тус хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гарсан

⁴¹ Стратегия развития внутреннего водного транспорта Российской Федерации на период до 2030 года, <http://static.government.ru/media/files/YxvWxYkzMqwAsfBmAX6anAVViKnFgYwA.pdf>

норматив эрх зүйн актуудаас бүрдэнэ.⁴²

“Тээврийн аюулгүй байдлын тухай холбооны хууль” нь 2007 онд батлагдсан ба дараах 13 зүйлээс бүрдэж байна.

- 1 дүгээр зүйл. Хуулийн нэр томьёо
- 2 дугаар зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах зорилго, зорилт
- 3 дугаар зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах зарчим
- 4 дүгээр зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах
- 5 дугаар зүйл. Тээврийн дэд бүтцийн объект ба тээврийн хэрэгслийн хууль бус халдлага болон эмзэг байдлыг үнэлгээ
- 6 дугаар зүйл. Тээврийн дэд бүтцийн байгууламж болон тээврийн хэрэгслийн ангилал
- 7 дугаар зүйл. Тээврийн дэд бүтцийн байгууламж, тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдлын түвшин
- 8 дугаар зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангахад тавигдах шаардлага
- 9 дүгээр зүйл. Тээврийн дэд бүтцийн байгууламж, тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээний төлөвлөлт, хэрэгжилт
- 10 дугаар зүйл. Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангахтай шууд холбоотой ажлын гүйцэтгэлд тавих хязгаарлалт
- 11 дүгээр зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлын талаарх мэдээллийн хангамж
- 11.1-зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлын салбар дахь төрийн хяналт (шалгалт)
- 12 дугаар зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлын салбар дахь тээврийн дэд бүтцийн субъект, тээвэрлэгчдийн эрх, үүрэг
- 12.1-р зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлын хангах хүний нөөц бэлтгэх, баталгаажуулах, тээврийн аюулгүй байдлын албадын магадлан итгэмжлэл
- 12.2-р зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах үзлэг шалгалт, нэмэлт үзлэг, дахин хяналт шалгалт
- 12.3-р зүйл. Тээврийн дэд бүтцийн байгууламж, тээврийн хэрэгслийн хууль бус халдлагаас хамгаалалтын онцлог
- 13 дугаар зүйл. Хууль хүчин төгөлдөр болох.

“Тээврийн аюулгүй байдлын тухай холбооны хууль”-ийн зарим зохицуулалтууд.

2 дугаар зүйл. Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах зорилго, зорилт

1. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах зорилго нь тээврийн цогцолборын тогтвортой, найдвартай үйл ажиллагааг хангах, тээврийн цогцолбор дахь хууль бус халдлагаас хувь хүн, нийгэм, төрийн эрх ашгийг хамгаалахад оршино.

⁴² Конституция РФ;

Кодекс внутреннего водного транспорта РФ от 07.03.2001 № 24-ФЗ;

Положение о лицензировании перевозок внутренним водным транспортом пассажиров, утвержденное Постановлением Правительства РФ от 13 августа 2006 г. № 490;

Правила плавания по внутренним водным путям РФ, утвержденные приказом Минтранса РФ от 14.10.2002 № 129;

Правила пожарной безопасности на судах внутреннего водного транспорта РФ, утвержденные приказом Минтранса РФ от 24.12.2002 № 158;

Положение о минимальном составе экипажей самоходных транспортных судов, утвержденное приказом Минтранса России от 01.11.2002 № 138;

7. Положение о дипломировании членов экипажей судов внутреннего плавания, утвержденное Постановлением Правительства РФ от 31.05. 2005 № 349;

Положение об особенностях режима рабочего времени и времени отдыха работников плавающего состава судов внутреннего водного транспорта, утвержденное приказом Минтранса России от 1605.2003 № 133;

Положение о классификации судов внутреннего и смешанного (река - море) плавания, утвержденное приказом Минтранса РФ от 01.11.2002 № 136,

иные законодательные и ведомственные правовые акты.

2. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах гол зорилтууд нь:

- 1) тээврийн аюулгүй байдлыг хангах хууль эрх зүйн зохицуулалт;
- 2) хууль бус халдлага үйлдэх аюул заналыг тодорхойлох;
- 3) тээврийн дэд бүтэц, тээврийн хэрэгслийн эмзэг байдлын үнэлгээ;
- 4) тээврийн дэд бүтэц, тээврийн хэрэгслийн объектын ангилал;
- 5) тээврийн аюулгүй байдлыг хангах шаардлагыг боловсруулах, хэрэгжүүлэх;
- 6) тээврийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээ боловсруулах, хэрэгжүүлэх;
- 7) тээврийн аюулгүй байдлын боловсон хүчний сургалт, баталгаажуулалт;
- 8) тээврийн аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр төрийн хяналтыг (шалгалтыг) хэрэгжүүлэх;
- 9) тээврийн аюулгүй байдлын мэдээлэл, материал-техникийн, шинжлэх ухаан-техникийн дэмжлэг;
- 10) тээврийн аюулгүй байдлын техникийн аргын баталгаажуулалт.

3 дугаар зүйл. Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах зарчим

Тээврийн аюулгүй байдлыг хангах үндсэн зарчмууд нь:

- 1) хуульд нийцсэн байх;
- 2) хувь хүн, нийгэм, төр засгийн эрх ашгийн тэнцвэртэй байдлыг хангах;
- 3) тээврийн аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр хувь хүн, нийгэм, төрийн хамтын хариуцлага;
- 4) тасралтгүй байдлыг хангах;
- 5) Олон улсын аюулгүй байдлын тогтолцоонд нэгдэх;
- 6) тээврийн дэд бүтцийн субъектүүд, төрийн байгууллагууд, орон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагуудын ажлын уялдаа холбоог хангах.

4 дүгээр зүйл. Тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах

1. Энэхүү Холбооны хууль болон бусад холбооны хуулиар өөрөөр заагаагүй бол тээврийн дэд бүтцийн объект, тээврийн хэрэгслийн тээврийн аюулгүй байдлыг хангах үүргийн тээврийн дэд бүтцийн субъект, тээвэрлэгчдэд хүлээнэ.

2. Гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага нь энэхүү Холбооны хууль, бусад холбооны хууль, тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан ОХУ-ын бусад норматив хууль тогтоомжоор олгосон эрх мэдлийн хүрээнд тээврийн аюулгүй байдлыг хангана. ОХУ-ын субъектийн гүйцэтгэх мэдлийн байгууллага, орон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага нь энэхүү Холбооны хууль, холбооны бусад хууль тогтоомж, болон тэдгээрт нийцүүлэн гаргасан ОХУ-ын бусад норматив хууль тогтоомжоор олгосон эрх мэдлийн хүрээнд тээврийн аюулгүй байдлыг хангахад оролцоно.

4. Тээврийн дэд бүтцийн объект, тээвэрлэгч нь тээврийн аюулгүй байдлыг хангах үүргийг тээврийн хэрэгслийн ажилтнуудад тэдгээрийн ажил үүргийн гүйцэтгэлийг саад болохгүй хэмжээнд тээврийн аюулгүй байдлыг хангах хариуцлагыг хүлээлгэх эрхтэй.

5. Тээврийн дэд бүтцийн объект, тээврийн хэрэгслийн тээврийн аюулгүй байдлыг гагцхүү гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага хангахыг холбооны хууль тогтоомж, ОХУ-ын Засгийн газрын норматив эрх зүйн актаар тогтооно.

6. Энэхүү хуулиар тээврийн дэд бүтцийн байгууллагад хамруулаагүй барилга, байгууламж, мөн тээврийн дэд бүтцийн байгууламжийн бүс (талбай)-д баригдаж буй

барилга байгууламжийг хууль бус халдлага, үүнд террорист үйл ажиллагаанаас хамгаалах асуудлыг энэхүү хуульд заасны дагуу тухайн дэд бүтцийн байгууламжийн ангиллыг харгалзан аюулгүй байдлыг хангана. Дээрх байгууламжийг хууль бус халдлагаа, үүнд террорист ажиллагаанаас хамгаалахад холбогдох дэд бүтцийн байгууламжийн тээврийн аюулгүй байдлыг хангах төлөвлөгөөгөөр тодорхойлно.

7. Тээврийн дэд бүтцийн байгууламж ба (эсхүл) тээврийн хэрэгсэлд хууль бус халдлагын аюул, заналхийллийн талаарх мэдээллийг шалгахад гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага байгууллага, ОХУ-ын субъектийн гүйцэтгэх мэдлийн байгууллага, орон нутгийн өөрөө удирдах байгууллага болон тээврийн дэд бүтцийн субъект, тээвэрлэгч нарын хамтын ажиллагааг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага, ОХУ-ын аюулгүй байдлыг хангах асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагатай зөвшилцөн ОХУ-ын Засгийн газар тогтооно.

“ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль”⁴³

Тээврийн аюулгүй байдал гэх нэр томъёоноос “ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль” 2001 он (Кодекс внутреннего водного транспорта Российской Федерации) болон “ОХУ-ын худалдааны далайн тээврийн үйл ажиллагааны тухай хууль” 1999 он (Кодекс торгового мореплавания Российской Федерации)-д - "усан замын тээврийн аюулгүй байдал" (безопасность судоходства), “хөлөг онгоцны хөвөлтийн аюулгүй байдал”, “далайн тээврийн аюулгүй байдал” зэрэг нэр томъёог хэрэглэж байна.

“ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль” нь 19 бүлэг 167 зүйлээс бүрдэх ба дотоодын усан замын тээврийг зохицуулж буй гол хууль юм. Тус хууль нь дараах бүтэцтэй бөгөөд дотоодын усан замын аюулгүй байдлыг 6 бүлэгт зохицуулсан байна.

Бүлэг I. Ерөнхий зүйл

1 дүгээр зүйл. ОХУ-ын Дотоодын усан замын тээврийн тухай хуулиар зохицуулсан харилцаа

2 дугаар зүйл. ОХУ-ын Дотоодын усан тээврийн тухай хууль тогтоомж

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёоны тодорхойлолт

4 дүгээр зүйл. Дотоодын усан тээврийн төрийн зохицуулалт

4.1-р зүйл. Дотоодын усан тээврийн улсын хяналт

5 дугаар зүйл. Дотоодын усан тээврийн зарим төрлийн үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл

6 дугаар зүйл. Тээвэрлэлтийн хөлс, төлбөр (хураамж)

Бүлэг II. Дотоодын усан зам

Бүлэг III. Хөлөг онгоц

Бүлэг IV. Хөлөг онгоцны эзэмшил, хөлөг онгоцны болон тэдгээрийн эрх улсын бүртгэл, хөвөх байгууламжийн бүртгэл

Бүлэг V. Хөлөг онгоцны баг

⁴³ Кодекс внутреннего водного транспорта Российской Федерации, 2001 <http://kvvt.ru>

Бүлэг VI. Усан замын тээврийн аюулгүй байдал

34 дүгээр зүйл. Ерөнхий зүйл

34.1. Ачааны аюулгүй байдлын удирдлагын систем

35 дугаар зүйл. Хөлөг онгоц болон хөвөх төхөөрөмжийг ангилах, шалгах

36 дугаар зүйл. Хүчингүй болсон

37 дугаар зүйл, 38 дугаар зүйл. Хүчингүй болсон

38.1. Боомтын улсын хяналт

39 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоц эзэмшигчдийн байгаль орчныг хамгаалах үүрэг

40 дүгээр зүйл. Байгаль орчны аюулгүй байдлын хяналт

41 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцны жолоодлого (Лоцманская проводка судов)

Бүлэг VII. Хөлөг онгоц мөргөлдсөнөөс үүссэн хохирлын нөхөн олговор

Бүлэг VIII. Живсэн эд хөрөнгө

Бүлэг IX. Боомтууд

Бүлэг X. Хөлөг онгоц түрээслэх

Бүлэг XI. Ачаа тээвэрлэлт

Бүлэг XII. Хөлөг онгоц болон хөвөгч объектуудыг чирэх

Бүлэг XIII. Зорчигч, тэдгээрийн ачаа тээш, шуудангийн тээвэрлэлт

Бүлэг XV. Хөлөг онгоц эзэмшигч, тээвэрлэгч, чирэгч, ачаа илгээгч, ачаа хүлээн авагч, чирүүлж буй объектын илгээгч, хүлээн авагчийн хариуцлага

Бүлэг XVI. Хөлөг онгоц болон бусад эд зүйлсийг аврах ажиллагаа

Бүлэг XVII. Нийтлэг осол

Бүлэг XVIII. Нэхэмжлэл, акт, өргөдөл

Бүлэг XIX. Төгсгөлийн заалтууд

БҮЛЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

1 дүгээр зүйл. ОХУ-ын дотоод усан замын тээврийн тухай хуулиар зохицуулсан харилцаа

1. Энэ хууль нь дотоодын усан замд тээврийн үйл ажиллагаа явуулахтай холбоотойгоор ОХУ-ын дотоодын усан тээврийн байгууллага, ачаа илгээгч, ачаа хүлээн авагч, зорчигч болон бусад хувь хүн болон хуулийн этгээдийн хоорондын харилцааг зохицуулах ба тэдгээрийн эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхойлно.

2. Энэ хуулийн зохицуулалтууд нь дараахад үйлчилнэ:

- ОХУ-ын дотоодын усан зам ба түүн дээр байрлах усан замын гидротехникийн байгууламж, хөлөг онгоцны зогсоол;
- ОХУ-ын дотоодын усан замд байрлалтай боомтууд;
- ОХУ-ын дотоодын усан замд ашиглах зориулалт бүхий хөлөг онгоц болон хөвөх байгууламж.

3. Хуульд тусгайлан зааснаас бусад зохицуулалтууд нь байлдааны хөлөг онгоц, хилийн (хил хамгаалах) хөлөг онгоц, байлдааны туслах хөлөг онгоц, мөн төрийн тусгай хамгаалалтын объектын аюулгүй байдлыг хангах мөн (эсхүл) тээврийн үйлчилгээ

үзүүлэх зорилгоор ашиглаж буй хөлөг онгоцонд хамаарахгүй. Эдгээр (дурдсан) хөлөг онгоцны ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн нөхцөлийг ОХУ-ын Засгийн газрын тогтоолоор тогтооно.

4. ОХУ-ын дотоодын усан замын аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдлыг хангах, (үүнд аврах ажиллагаа орно) нөхцөл бүхий, навигаци-гидро газар зүйн хэсэгт, худалдааны далайн тээврийн шаардлага үйлчлэх ба худалдааны далайн тээврийн нөхцөлөөс үүсэж буй аюулгүй байдалтай холбоотой харилцааг ОХУ-ын худалдааны далайн тээврийн үйл ажиллагааны тухай хуулиар зохицуулах бол тээврийн гэрээнээс үүссэн харилцааг энэхүү хуулиар зохицуулна.

2 дугаар зүйл. ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж

ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж нь ОХУ-ын Үндсэн хууль, ОХУ-ын Иргэний хууль, энэ хууль, бусад холбооны хуулиудаас бүрдэнэ. ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн үйл ажиллагаатай холбоотой харилцааг мөн ОХУ-ын Ерөнхийлөгчийн холбогдох норматив эрх зүйн акт, ОХУ-ын Засгийн газрын норматив эрх зүйн акт болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагын энэ хууль болон холбооны бусад хуульд харшлаагүй норматив эрх зүйн актаар зохицуулна.

БҮЛЭГ VI. УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

34 дүгээр зүйл. Ерөнхий зүйл

2. Хөлөг онгоцны хөвөлтийн бэлтгэлийг хөлөг онгоцны эзэмшигч нь хангана.

Хөлөг онгоцны багийг зохих хэмжээнд бүрдүүлсэн мөн ОХУ-ын дотоодын усан замын тээврийн салбарын хууль тогтоомжоор тогтоосон усан замын тээврийн аюулгүйн, экологийн, эрүүл ахуйн болон галын аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан хөлөг онгоцыг хөвөлтөд тохирсонд тооцно. Хөлөг онгоцны баг нь тухайн хөлөг онгоцыг хөвөлтөд гарах өдөр тогтоосон доод хэмжээнээс цөөн бол хөвөлтөд тохирохгүйд тооцно.

3. Усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг энэ хуульд заасан зохицуулалт болон Тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас баталсан дотоодын усан замын тээврийн дүрэм, дотоодын усан замын сав газар дахь хөдөлгөөн болон зогсоолын дүрэм, дотоодын усан замын усан хаалт (шлюз)-аар нэвтрүүлэх, хөлөг онгоцны хөдөлгөөний диспетчерийн зохицуулалт ба дотоодын усан зам дахь хөлөг онгоцны удирдлагын дүрэм, Тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагын Холбооны асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагатай хамтран баталсан дотоодын усан зам дахь хөдөлгөөнт радио холбоо болон хөдөлгөөнт хиймэл дагуулын үйлчилгээний дүрмээр тус тус зохицуулна.

4. Дотоодын усан замын сав газарт тээврийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэг бүхий дотоодын усан замын сав газрын захиргаа нь дараах чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ.

- 1) Дотоодын усан замын засвар үйлчилгээ;
- 4) Хөлөг онгоц, хөвөгч объектыг усан замын гидротехник байгууламжаар нэвтрүүлэх;
- 5) Хөвөлтийн тодорхой хязгаарлалт бүхий хөлөг онгоцны хөдөлгөөний диспетчерийн зохицуулалт ба дотоодын усан зам дахь хөлөг онгоцны

удирдлага;

6) Дотоодын усан замд технологийн холбооны зохион байгуулалт;

7) Боомтын улсын хяналт;

8) Хөлөг онгоцны улсын бүртгэлд хөлөг онгоц бүртгэх, гадаадын түрээсийн хөлөг онгоц бүртгэх, зогсож буй хөлөг онгоц бүртгэх;

9) Хөлөг онгоцны ахмадын баг болон спортын дарвуулт (далбаат) онгоцны багийг гэрчилгээжүүлэх;

10) Тогтоосон нөхцөлд далайчны баримт бичиг олгох;

11) Дотоодын усан замын сав газарт усан замын тээврийн хэрэгсэл жолоодох эрхийг гэрчилсэн жолоодлогын гэрчилгээ олгох (цаашид “жолоодох гэрчилгээ” /лоцманское удостоверение/);

12) энэ хуульд заасны дагуу бусад чиг үүрэг.

5. Дотоодын усан замд байрлах байгууламжийн өмчлөгч нь усан замын тээврийн аюулгүй ажиллагаанд аюул учруулж болзошгүй нөхцөл байдал үүссэнийг холбогдох арга хэмжээ авахуулахаар цаг тухайд нь дотоодын усан замын сав газрын захиргаанд мэдэгдэнэ.

8. ОХУ-ын Төрийн далбааг мандуулсан далайд тээвэр хийдэг хөлөг онгоц, эсхүл гадаад улсын далбаан дор тээвэр хийж буй хөлөг онгоц нь дотоодын усан замаар явах тохиолдолд дотоодын усан замын хөлөг онгоцны адилаар боомтын улсын хяналтад хамрагдана.

34.1 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцны аюулгүйн удирдлагын тогтолцоо

1. Бага оврын завь (20 метрээс богино, 12-оос дээшгүй суудалтай), аяллын завь (25 метрээс богино, 12-оос дээшгүй суудалтай), спортын дарвуулт завинаас бусад улсын бүртгэлд бүртгүүлэх хөлөг онгоц эзэмшигчид нь усан замын тээврийн аюулгүйн болон хүрээлэн буй орчныг бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх шаардлагыг үр дүнтэй хангуулах чиглэсэн болон хөлөг онгоцтой холбоотой аюул, ослын нөхцөл байдалд хөлөг онгоц эзэмшигчийн ажилтнуудын (үүнд хөлөг онгоцны баг орно) авах арга хэмжээний баримтжуулсан цогц арга хэмжээ бүхий хөлөг онгоцны аюулгүйн удирдлагын тогтолцоог боловсруулж, хэрэгжүүлнэ (цаашид “аюулгүйн удирдлагын тогтолцоо” гэх).

1) энэ хуульд заасан хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа болон байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх хөлөг онгоц эзэмшигчийн ажилтнуудын заавар;

2) хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэхэд хөлөг онгоцны ашиглалтыг удирдаж буй хөлөг онгоц эзэмшигчийн ажилтнуудын эрх үүрэг болон хоорондын харьцааг тогтоосон баримт бичиг;

3) хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэхэд хөлөг онгоц эзэмшигчийн хөлөг онгоцны багийн гишүүдийн эрх үүрэг, хоорондын харьцааг тогтоосон баримт бичиг;

4) хөлөг онгоцны эзэмшигчийн ажилчид болон хөлөг онгоцны багийн гишүүдийн хоорондын харилцааны журам;

5) хууль тогтоомж, мөн (эсхүл) хөлөг онгоц эзэмшигчийн шаардлагыг үл биелүүлсэн талаарх мэдээлэл, хөлөг онгоцны баг ослын талаарх мэдээллийг дамжуулах журам;

6) ослын нөхцөл байдал үүсэхэд хөлөг онгоцны багийн гишүүд болон хөлөг

онгоц эзэмшигчийн бусад ажилтнуудын авах арга хэмжээний журам;

7) Хөлөг онгоц эзэмшигчийн дараах үүргийг тогтоосон баримт бичиг:

Хөлөг онгоцны багийн гишүүд хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааг хангах;

Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаанд шаардлагатай тушаал, заавар гаргах;

Хөлөг онгоцыг аюулгүй ажиллуулахад тавигдах шаардлагын биелэлтийг шалгах;

Аюулгүйн удирдлагын тогтолцооны дутагдлын талаар хөлөг онгоц эзэмшигчид цаг тухайд нь мэдээллэх;

8) Амь нас, эрүүл мэндийг хамгаалах үүрэг хариуцлагыг багтаасан хөлөг онгоцны ахмадын онцгой эрх мэдлийг багтаасан хөлөг онгоцны ахмадын байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааг хангах эрх мэдлийг тогтоосон баримт бичиг;

9) Ослын нөхцөл байдлын үед авах арга хэмжээний хөлөг онгоцны багийн сургалтын хөтөлбөр;

10) Шинээр ажилд орсон, эсхүл хөлөг онгоцонд томилогдсон хөлөг онгоцны багийн гишүүнийг хөлөг онгоцыг хөдлөхөөс өмнө түүний эрхлэх ажил, үүргийг танилцуулах журам;

11) Хөлөг онгоц эзэмшигчийн ажилтныг ажилд авах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэх, хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа хариуцсан үүрэг бүхий өөр ажилд томилоход түүний ажил, үүргийг танилцуулах журам;

12) Хөлөг онгоцны аяллыг төлөвлөх, түүний аяллын аюулгүй байдлыг хангах журам;

13) Хөлөг онгоцны механизм, багаж, тоног төхөөрөмжийн найдвартай байдлыг хангах арга хэмжээ, үүнд байнга хэрэглэгддэггүй механизм, багаж, тоног төхөөрөмжийн тогтмол хяналт;

14) Хөлөг онгоцны аюулгүйн удирдлагын тогтолцооны үр нөлөөний хяналт, шаардлагатай бол шинэчлэл хийх журам.

2. Аюулгүйн удирдлагын тогтолцоог боловсруулах, хэрэгжүүлэх журмыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага батална.

3. Хөлөг онгоц эзэмшигч нь хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааг хангах, эзэмшигч болон хөлөг онгоц дээр байрлах иргэдийг холбох үүрэг бүхий (хөлөг онгоцны багийн гишүүн бус) ажилтан, эсхүл ажилтнуудыг томилно. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа хариуцсан ажилтанд гэрчилгээ олгох, мэргэжлийн ур чадварын, мэргэшлийн шаардлага, мэргэжлийн боловсролын, мэргэшлийн нэмэлт сургалтын шаардлагыг энэ хуулийн 2 дугаар зүйлд заасны дагуу тогтооно. Эдгээр ажилтны үүрэгт хөлөг онгоц эзэмшигчийн ажилтнуудын хөлөг онгоцыг аюулгүй ажиллуулах, байгаль орчны бохирдлоос сэргийлэхэд авч буй арга хэмжээний биелэлтэд хяналт тавих, хөлөг онгоцны аюулгүйн шаардлагыг хангуулах зэрэг орно.

4. Хөлөг онгоц эзэмшигч нь дараахийг хангана:

1) Хөлөг онгоцыг ашиглах бүс болон түүний төрөлд таарсан хөлөг онгоцны ахмадын зохих мэргэжлийн ур чадварын шаардлага, мэргэшлийн шаардлагыг хангуулах;

2) Хөлөг онгоцны ахмадыг хөлөг онгоцны аюулгүй удирдлагын тогтолцоотой танилцуулах;

3) Хөлөг онгоцны ахмадын үүргийг хангуулах.

5. Хөлөг онгоц эзэмшигч нь хөлөг онгоцны үйл ажиллагааг энэ заалтад заасан шаардлагын дагуу боловсруулан, хэрэгжүүлж буй аюулгүй удирдлагын тогтолцоонд нийцэж буйг баталсан баримт бичигтэйгээр явуулна. Техникийн хяналтын баримт бичгийг хөлөг онгоц эзэмшигчид, тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих эрх бүхий байгууллагаас, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон олон улсын хөлөг онгоцны техникийн хяналтын байгууллага (Ангиллын нийгэмлэг) нь энэ хуулийн 2 дугаар заалтад заасан журмын дагуу энэ заалтад заасан шаардлагыг хянасны дараагаар олгоно. Техникийн хяналтын баримтыг 5 жилийн хугацаагаар олгоно.

6. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны техникийн хяналтын баримт бичгийг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих эрх бүхий байгууллагаас, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон олон улсын хөлөг онгоцны техникийн хяналтын байгууллага (Ангиллын нийгэмлэг) нь (хөлөг онгоцны баггүй ажилладаг хөлөг онгоцноос бусад) хөлөг онгоцны аюулгүйн удирдлагын тогтолцоог хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч заалтад заасан шаардлагын дагуу боловсруулж, хөлөг онгоцонд зохих байдлаар хэрэгжүүлж буйг нотлон хөлөг онгоцонд олгоно.

Хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч нь аюулгүйн удирдлагын гэрчилгээ хүсэхэд хөлөг онгоцонд аюулгүйн удирдлагын тогтолцооны хэрэгжилтийн хяналтыг явуулах өргөдлийг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих эрх бүхий байгууллагаас, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон олон улсын хөлөг онгоцны техникийн хяналтын байгууллага (Ангиллын нийгэмлэг)-д нь энэ хуулийн 2 дугаар заалтад заасан журмын дагуу гаргаж, хяналтаар орно. Хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч нь аюулгүйн удирдлагыг хэрэгжүүлж буй гэрчилгээг 5 жилийн хугацаагаар олгох ба түүний хүчинтэй байх хугацааны 2 ба 3 дахь жилийн хооронд тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих эрх бүхий байгууллагаас, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон олон улсын хөлөг онгоцны техникийн хяналтын байгууллага (Ангиллын нийгэмлэг) нь энэ хуулийн 2 дугаар заалтад заасан журмын дагуу хөлөг онгоц дээр аюулгүй удирдлагын тогтолцооны хэрэгжилтийг хянасны дараа баталгаажуулна.

7. Хөлөг онгоцны баггүй ажилладаг хөлөг онгоцны хувьд энэ 34.1-р зүйлийн 3-10-р заалт, энэ зүйлийн 6-р заалт хамаарахгүй. Өөрөө явагч бус хөлөг онгоц (несамоходные суда)-ы хувьд 34.1 дүгээр зүйлийн 1-3, 7-11, 13-р заалт, 34.4-р заалт хамаарахгүй.

8. Хөлөг онгоц нь аюулгүйн удирдлагын гэрчилгээ болон хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч нь тухайн хөлөг онгоцны техникийн хяналтын баримт бичгийг ОХУ-ын олон улсын гэрээнд заасан нөхцөлийн дагуу олгосон бол энэ зүйлд заасан хөлөг онгоц эзэмшигчид тавигдах шаардлагыг бүрэн хангасанд тооцно.

35 дугаар зүйл. Хөлөг онгоц болон хөвөх төхөөрөмжийг ангилах, техникийн

хяналт тавих

1. Арилжааны бус зорилгоор ашиглаж буй бага оврын завинаас бусад улсын бүртгэлд бүртгүүлэх шаардлагатай хөлөг онгоцыг хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгчийн зардлаар тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих эрх бүхий байгууллагаас, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас эрх олгосон олон улсын хөлөг онгоцны техникийн хяналтын байгууллага (Ангиллын нийгэмлэг) ангилж, техникийн хяналт тавина.

Байгууллага, үүнд гадаадын ангиллын нийгэмлэгт ангилах, техникийн хяналт тавих эрхийг олгох журам, мөн тэдгээрт тавигдах шаардлагыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага тогтооно.

2. 1-р хэсэгт заасан хөлөг онгоцны ангилал, техникийн хяналтыг хөлөг онгоцны ангилал, техникийн хяналт тавих тухай зохицуулалт, хөлөг онгоцны ашиглалтын явцад техникийн хяналт тавих журам, хөлөг онгоцыг барилгын явцад тавих техникийн хяналтын дүрэм, барихад хэрэглэх материал, эдлэл үйлдвэрлэлийн техникийн хяналтын дүрэм, Хөлөг онгоцноос үүдэлтэй бохирдлоос сэргийлэх дүрэм ба хөлөг онгоцны ангилал болон энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 1 заалтын 3, 4, 6 дугаар хэсэгт заасан бусад баримт бичиг олгох хөлөг онгоцны ангилал болон техникийн хяналтын дүрэмд заасны дагуу явуулна.

Хөлөг онгоц ангилах болон техникийн хяналт тавих зохицуулалтад хөлөг онгоц ангилах, техникийн хяналт тавих журам, гэрчилгээ олгохоос татгалзах үндэслэл, ангиллын гэрчилгээ болон энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 1 заалтын 3, 4, 6 дугаар хэсэгт заасан бусад баримт бичгийн үйлчлэх хугацааг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгох үндэслэлийг тус тус заана.

Хөлөг онгоцны ангилал болон техникийн хяналтын зохицуулалтыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага батална.

Хөлөг онгоцны ашиглалтын явцад техникийн хяналт тавих журам, хөлөг онгоцыг барилгын явцад тавих техникийн хяналтын дүрэм, барихад хэрэглэх материал, эдлэл үйлдвэрлэлийн техникийн хяналтын дүрэм, хөлөг онгоц ангилах болон барих дүрэм, хөвөгч байгууламж ангилах, техникийн хяналт тавих дүрмийг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас ангилах, техникийн хяналт тавих эрх олгосон байгууллага боловсруулж, батална. Хөлөг онгоцноос үүдэлтэй бохирдлоос сэргийлэх журмыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага болон байгаль орныг хамгаалах асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагатай зөвшилцөн боловсруулж, батална.

3. Арилжааны бус зорилгоор ашиглаж буй бага оврын завинаас бусад улсын бүртгэлд бүртгүүлэх шаардлагатай хөлөг онгоцыг ОХУ-ын Засгийн газраас эрх олгосон гүйцэтгэх эрх мэдлийг холбооны байгууллага ангилж, техникийн хяналтыг тавина.

4. Хөвөгч байгууламжийг түүний эзэмшигч, өмчлөгчийн зардлаар тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас ангилах, техникийн хяналт тавих эрх олгосон байгууллага, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас ангилах, техникийн хяналт тавих эрх олгосон байгууллагаас эрх олгосон гадаадын ангиллын нийгэмлэг хөлөг онгоц ангилах,

техникийн хяналт тавих журмын дагуу ангилж, техникийн хяналт тавина.

Тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас ангилах, техникийн хяналт тавих эрх олгосон байгууллага, эсхүл тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас ангилах, техникийн хяналт тавих эрх олгосон байгууллагаас эрх олгосон гадаадын ангиллын нийгэмлэг нь дээрх дүрмүүдийг мөрдөөгүй тохиолдолд хөвөгч байгууламжид хөвөгч байгууламжийн нийцлийн гэрчилгээ олгохгүй, өмнө олгосон нийцлийн гэрчилгээг түдгэлзүүлэх, хүчингүй болгоно.

38.1-р зүйл. Боомтын улсын хяналт

1. Дотоодын усан зам дахь хөлөг онгоц болон хөвөгч байгууламжийн боомтын улсын хяналтыг (цаашид “боомтын улсын хяналт”) улсын хяналтын дотоодын усан замын сав газрын захиргааны бүтцэд багтах боомтын хяналт шалгалтын албан хаагч хэрэгжүүлнэ.

2. Дотоодын усан замын сав газрын ахмад нь улсын хяналтын дотоодын усан замын сав газрын захиргааны бүтцэд багтах боомтын улсын хяналт шалгалтыг тэргүүлж, дотоодын усан замын тээврийн төрийн өмчийг удирдах, төрийн үйлчилгээ үзүүлэх гүйцэтгэх эрх мэдлийг холбооны байгууллагад шууд захирагдаж, ОХУ-ын Засгийн газраас тогтоосон журмын дагуу тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагын баталсан дотоодын усан замын сав газрын ахмадын тухай зохицуулалтыг үндэслэн үйл ажиллагаа явуулна.

Дотоодын усан замын сав газрын ахмад ба боомтын улсын хяналтыг хэрэгжүүлэх этгээд нь ОХУ-ын харьяат байх ба гадаадын улсын харьяат байж болохгүй, эсхүл ОХУ-ын харьяат гадаад улсад удаан хугацаагаар оршин суух эрх, буюу түүнийг гэрчлэх бусад баримт бичгийг эзэмшиж болохгүй. Дотоодын усан замын сав газрын ахмадад тавигдах мэргэжлийн болон бусад шаардлагыг дотоодын усан замын сав газрын ахмадын тухай зохицуулалтаар тогтооно.

3. Боомтын улсын хяналт нь дотоодын усан замд байрлах хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийн багаж, тоног төхөөрөмж, хөлөг онгоцны машин, механизм, аврах болон бусад хэрэгсэлд тавих шаардлага, тэдгээр хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийн аюулгүй ашиглалтын шаардлага, хөлөг онгоцны багт тавигдах мэргэжлийн ба ур чадварын шаардлага зэргийг хангаж буй эсэхийг хянан, шалгах аас бүрдэнэ.

4. Дотоодын усан замд байрлах хөлөг онгоц болон хөвөгч байгууламжийн шалгалтын боомтыг улсын хяналт хэрэгжүүлэх албан хаагч, дотоодын усан замын сав газрын ахмадын тушаал (захирамж)-д нийцсэн төлөвлөгөөт даалгаврын үндсэн дээр хэрэгжүүлнэ.

5. Төлөвлөгөөт даалгаврын агуулга ба түүнийг боловсруулах журам, хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжид заавал тавигдах шаардлагын дүнд үндэслэн шалгалтыг явуулах журам, боомтын улсын хяналтын мэдээллийн системд боомтын улсын хяналтын дүнгийн төвлөрсөн бүртгэлийн журам, боомтын улсын хяналт хэрэгжүүлэх этгээдэд тавигдах мэргэжлийн, мэргэшлийн шаардлагыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага батална.

6. Дотоодын усан замын сав газрын ахмад болон боомтын улсын хяналт

хэрэгжүүлж буй этгээд нь усан замын тээврийн хяналтын байцаагч байх ба дараах эрхтэй:

- 1) Гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллага, орон нутгийн өөрийн удирдах байгууллага, хуулийн этгээд, иргэд (үүнд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч)-ээс хяналт шалгалт явуулах явцад шаардагдах баримт бичгийг үндэслэл бүхий хүсэлтийн үндсэн дээр албан бичгээр хүсэх;
- 2) Ажлын үнэмлэх болон дотоодын усан замын сав газрын ахмадын шалгалт явуулах тушаал (захирамжийн) хуулбарыг үндэслэн дотоодын усан замын сав газарт байрлах хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжид чөлөөтэй нэвтрэх, хөлөг онгоцны ашиглалтын шинж чанар, багаж, тоног төхөөрөмж, машин механизмыг ажиллагааг хянан шалгах;
- 3) Хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч нарт заавал тавигдах шаардлагын зөрчлийг арилгуулах үүрэг өгөх, хүний амь нас, эрүүл мэнд, байгаль орчин, хувь хүн болон хуулийн этгээдийн өмч, улсын болон орон нутгийн өмчид аюул хохирол учруулахаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, байгалийн гаралтай гамшиг, техникийн холбогдолтой ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авахуулах;
- 4) Заавал тавигдах шаардлагын зөрчилтэй холбоотой захиргааны зөрчлийн тухай протокол хөтлөх, тодорхой захиргааны зөрчлийг шалган шийдвэрлэж, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авах;
- 5) Заавал тавигдах шаардлагын зөрчилтэй холбоотойгоор, гэмт хэргийн шинжийг үндэслэн эрүүгийн хэрэг үүсгэх эсэх асуудлаар эрх бүхий байгууллагад баримт бичиг хүргүүлэх;
- 6) Шалгалтын явцад заавал тавигдах шаардлагын зөрчлийг илрүүлсэн мөн хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийн ашиглалт, эсхүл тээврийн аюулгүй ажиллагаанд аюул учруулахуйц зөрчлийг арилгуултал хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийг түр саатуулах шийдвэр гаргах. Хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийг түр саатуулах үндэслэлүүд (заавал тавигдах шаардлагын зөрчлүүдийн жагсаалт) болон түр саатуулах дээд хугацааг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага тогтооно;

7. Энэ хуулийн 6-р заалтын 6-р хэсэгт заасан зөрчлийг хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийг түр саатуулсан газарт арилгах боломжгүй бол боомтын улсын хяналтыг хэрэгжүүлж буй этгээд нь хүний амь нас, эрүүл мэнд, байгаль орчинд аюул учруулахгүй, мөн усан замын тээврийн хөдөлгөөнд саад учруулахгүй нөхцөлд илрүүлсэн зөрчлийг арилгах газарт шилжүүлэх /нүүлгэх/-ийг зөвшөөрч болно. Хөлөг онгоц, хөвөгч байгууламжийн зөрчлийг арилгуулах газарт шилжүүлэх эрхийг олгох нөхцөл, журмыг тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллага тогтооно.

39 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоц эзэмшигчдийн байгаль орчныг хамгаалах үүрэг

1. Байгаль орчныг бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх үүргийг хөлөг онгоц эзэмшигч хүлээнэ. Хөлөг онгоц эзэмшигч нь хөлөг онгоцноос газрын тосоор бохирдуулахаас урьдчилан сэргийлэх, энэ төрлийн бохирдлын үр дагаврыг арилгах онцгой арга хэмжээний төлөвлөгөөг боловсруулж, тээврийн асуудал эрхэлсэн гүйцэтгэх эрх мэдлийн холбооны байгууллагаас баталсан журмын дагуу төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хангана.

Энэ хуульд заасан газрын тосонд (үүнд түүхий тос, мазут, хүнд дизель түлш, тосолгооны тос) түүнийг хөлөг онгоцонд ачаа хэлбэрээр тээвэрлэж буй, эсхүл бункерийн түлш хэлбэрээр ашиглах буйгаас үл хамааран аливаа тогтвортой нүүрс-устөрөгчийн шингэнийг ойлгоно. Хөлөг онгоцны бункерийн түлш (бункерное топливо) нь хөлөг онгоцыг ашиглах, эсхүл хөлөг онгоцны багийн үйл ажиллагаанд шаардагдах газрын тосны бүтээгдэхүүн (үүнд тосолгооны тос), түүний хаягдлыг хэлнэ.

2. Хөлөг онгоцноос үүдэлтэй бохирдлоос сэргийлэх шаардлагыг энэ хуулийн 35-р зүйлийн 2-т заасан Хөлөг онгоцноос үүдэлтэй бохирдлоос сэргийлэх дүрмээр тогтооно.

40 дүгээр зүйл. Байгаль орчны аюулгүй байдлын хяналт

Дотоодын усан замын сав газрын захиргаа нь дотоодын усан замын тээврийн холбогдох сав газрын захиргааны үйл ажиллагааны бүсэд байгаль орчныг хамгаалах байгууламжийн ажиллагаа, байршуулалтад хяналт тавьж, мөн экологийн аюулгүй байдлын асуудлаар хөлөг онгоц эзэмшигч, өмчлөгч, хөлөг онгоцны ахмадуудад мэдээллийн үйлчилгээ үзүүлнэ.

2.2. БҮГД НАЙРАМДАХ ФИНЛАНД УЛС

Бүгд Найрамдах Финланд Улс нь “Мянган нуурын орон” гэж алдаршсан ба Финландын Далайн захиргаа нь нийт 16 мянга гаруй км усан зам хариуцдаг бол үүнээс 8,2 мянган км далайн эрэг орчмын, 7,8 мянган км нь дотоодын усан зам байдгаас 4 мянга гаруй км нь арилжааны тээврийн зориулалтаар ашиглагддаг байна.⁴⁴ Тус улсын хамгийн том нуур болох Сайма нь 4400 мянган км² талбайтай, Европын томоохон нууруудын тоонд багтдаг. Тус нуур болон дотоодын усан замаар мод, химийн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүн болон барилгын материал, түүхий эд тээвэрлэгдэг байна. 2012 онд дотоодын усан замаар нийт 316,000 зорчигч тээвэрлэсэн байна.

Финландын усан зам нь нарийн, мушгираа ихтэй, гүехэн эрэгтэй, өвлийн улиралд эрэг орчмын ус хөлддөг зэрэг нь усан замын тээвэрт хүндрэл учруулдаг байна.

Хууль эрх зүйн орчин⁴⁵

⁴⁴ <https://www.liikennevirasto.fi/web/en/waterways#.W6i9xC2B3Sw>

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/563423/IPOL_BRI\(2016\)563423_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/563423/IPOL_BRI(2016)563423_EN.pdf)

⁴⁵ Act on Security Measures on certain Ships and in Ports serving them and on monitoring the Security Measures

<https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2004/en20040485.pdf>

1. Act on Ships' Crews and the Safety Management of Ships https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2009/en20091687_20140878.pdf

2. Act on the Finnish Transport Safety Agency (863/2009)

3. Government Decree on the Finnish Transport Safety Agency (865/2009)

4. Interoperability of information systems Act on Transport Services (320/2017)

5. Ship safety Act on the Technical Safety and Safe Operation of Ships (1686/2009)

6. Certification of seafarers Act on Ships' Crews and the Safety Management of Ships (1687/2009)

7. Government Decree on the Manning of Ships and Certification of Seafarers(166/2013)

8. Medical fitness examinations Act on Medical Fitness Examinations of Seafarers (1171/2010)

9. Act on the Register of Medical Fitness Examinations of Seafarers (25/1999)

10. Act on Certifying Medical Practitioners Authorised to Conduct Medical Fitness Examinations of Seafarers (47/2009)

11. Decree of the Ministry of Social Affairs and Health on the Standards of Eyesight and Hearing required of Seafarers (224/2013)

12. Working and living conditions of seafarers Act on the Working and Living Environment and Catering for Seafarers on Board Ships (395/2012)

13. Government Decree on Catering for Seafarers on Board Ships (820/2012)

14. Ships' medical stores Act on Ships' Medical Stores (584/2015)

15. Decree of the Ministry of Social Affairs and Health on Ships' Medical Stores(589/2015)

16. Inspections and port state control Ship Safety Control Act (370/1995)

17. Government Decree on Inspecting Foreign Ships in Finland (1241/2010)

18. Ice classes of ships Act on the Ice Classes of Ships and Icebreaker Assistance (1121/2005)

19. Register of ships Register of Ships Act (512/1993)

20. Register of Ships Decree (874/1993)

Финландын далайн ба дотоодын усан замын тээврийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн гол хууль болох 2009 онд батлагдсан **“Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаа, техникийн аюулгүй байдлын тухай хууль”**⁴⁶ нь 13 бүлэг 97 зүйлээс бүрдэнэ.

Бүлэг I. Ерөнхий зүйл

Бүлэг II. Далайд хүний аюулгүй байдлыг хангах тухай олон улсын конвенц (SOLAS)-д хамаарах хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны шаардлага

Бүлэг III. SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах дотоодын аялал үйлдэгч зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй байдлыг хангах шаардлага

Бүлэг IV. Загас агнуурын хөлөг онгоц, тусгай зориулалтын хөлөг онгоц, бусад хөлөг онгоц болон дугуйт техник тээвэрлэх тавцант усан онгоц (ro-ro ships)-ны нуман хаалга (bow doors)-тай холбоотой тусгай шаардлагууд

Бүлэг V. Даацын тэмдэглэгээ

Бүлэг VI. Хөлөг онгоцны хяналт, шалгалт

Бүлэг VII. Хөлөг онгоцны багтаамжийн хэмжилт

Бүлэг VIII. Хөлөг онгоцны ажиллагаа

Бүлэг IX. Хөлөг онгоц дахь нисдэг тэрэгний ажиллагаа

Бүлэг X. Бусад зохицуулалтууд

Бүлэг XI. Торгууль

Бүлэг XII. Давж заалдах

Бүлэг XIII. Хүчин төгөлдөр болох

Бүлэг I. Ерөнхий зүйл

1 дүгээр зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

Энэхүү хуульд техникийн аюулгүй байдал, даацын тэмдэглэгээ, хөлөг онгоцны хяналт шалгалт, хөлөг онгоцны багтаамжийн хэмжилт ба хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаатай холбоотой зохицуулалтыг тусгасан болно.

2 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томьёоны тодорхойлолт

Энэ хуульд хэрэглэсэн дараах нэр томьёог доор дурдсан утгаар ойлгоно:

1. SOLAS Convention – 1974 оны Далайд хүний аюулгүй байдлын хангах тухай олон улсын конвенцыг хэлнэ;

2. Non-SOLAS Directive – Европын Парламент, Зөвлөлөөс баталсан зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй байдлыг хангах дүрэм, стандарт (2009/45/EC Удирдамж)-ыг хэлнэ.⁴⁷

21. Act on Enhancing the Competitiveness of Ships engaged in Sea Transport(1277/2007)

22. Pollution prevention Act on Environmental Protection in Maritime Transport (1672/2009)

23. Act on Oil Pollution Response (1673/2009)

24. Ship and port security Act on Security Measures on certain Ships and in Ports serving them and on monitoring the Security Measures (485/2004)

25. VTS Vessel Traffic Service Act (623/2005)

26. Government Decree on Vessel Traffic Service (763/2005)

27. Pilotage Pilotage Act (940/2003)

28. Fairway dues Act on Fairway Dues (1122/2005)

⁴⁶ https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2009/en20091686_20160474.pdf

https://www.trafi.fi/filebank/a/1332425400/a3068aad82335cf237e9bbdea3cafefd/9462-Alusturvallisuuslaki_EN.pdf

⁴⁷ Non-SOLAS Directive means Directive 2009/45/EC of the European Parliament and of the Council on safety rules and standards for passenger ships

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:163:0001:0140:EN:PDF>

Бүлэг III. SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах дотоодын аялал үйлдэгч зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны аюулгүй байдлыг хангах шаардлага

14 дүгээр зүйл. Зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны ангилал

1. SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах дотоодын аялал үйлдэгч зорчигч тээврийн хөлөг онгоцыг тэдгээрийн байрлаж байгаа газраас хамааран А, В, С, D гэж ангилна.

2. 1 дэх хэсэгт заасан далайн бүс нутгийн заагийг Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг (Finnish Transport Safety Agency) тогтооно.

3. Радио холбоотой зохицуулалтыг хэрэглэхдээ далайн бүс нутгийн заагийг IV бүлэгт заасан SOLAS Конвенцод заасныг дагаж мөрдөнө.

15 дугаар зүйл. Техникийн аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлагууд

1. SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах зорчигч тээврийн хөлөг онгоцнууд нь SOLAS-бус Удирдамжид холбогдох ангиллын хөлөг онгоцонд тогтоосон техникийн аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлагуудыг дагаж мөрдөнө.

2. SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах хөлөг онгоцнууд нь хөлөг онгоцны их бие, машин механизм, цахилгаан угсралт болон хөлөг онгоцны автоматжуулалттай холбоотойгоор ангиллын нийгэмлэгээс гаргасан дүрмийг, эсхүл Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлагаас баталсан адил тэнцүү дүрэм, журмыг дагаж мөрдөнө.

3. SOLAS-бус Удирдамжийг мөрдөхөд Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдлын нарийвчилсан дүрэм, журмыг боловсруулж, мөрдүүлнэ.

16 дугаар зүйл. Аюулгүй ажиллагааны нэмэлт шаардлагууд

1. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны зохих түвшинг хангахын тулд Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны техникийн аюулгүйн шаардлагыг цаг уур, цаг агаарын нөхцөл байдал, эсхүл орон нутгийн бусад тодорхой нөхцөл байдалтай уялдуулан илүү нарийвчилсан техникийн шаардлагыг боловсруулан, мөрдүүлж болно.

17 дугаар зүйл. Хөнгөлөлтүүд

1. Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь SOLAS-бус Удирдамжид хамаарах зорчигч тээврийн хөлөг онгоцонд тавигдах Удирдамжид заасан зарим тусгай шаардлагуудыг дотоодын аялал үйлдэж буй нөхцөлд үйлчлэхгүй байхаар нарийвчилсан зохицуулалтаар зохицуулж болно.

2. Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь SOLAS-бус Удирдамжийн үйл ажиллагааны шаардлагаас аюулгүй байдлын түвшинг бууруулахгүйгээр чөлөөлж болно. [...]

Бүлэг IV. Загас агнуурын хөлөг онгоц, тусгай зориулалтын хөлөг онгоц, бусад хөлөг онгоц болон дугуйт техник тээвэрлэх тавцант усан онгоц (ro-ro ships)-ны хаалга (bow doors)-тай холбоотой тусгай шаардлагууд

21 дүгээр зүйл. Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид хамаарах загас агнуурын хөлөг онгоц

1. Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид хамаарах загас агнуурын хөлөг онгоцнууд нь Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамж болон холбогдох

бусад удирдамжид заасан техникийн аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан байна. Мөн хөлөг онгоцнууд нь Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид тусгасан Торремолинос Протоколд заасан шаардлагуудыг хангасан байна.

2. Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид зааснаас гадна зураг төсөл гаргах, хөлөг онгоц барих, хөлөг онгоцны их биед засвар үйлчилгээ хийх, гол болох туслах машин механизм, цахилгаан угсралт болон загас агнуурын хөлөг онгоцны автоматжуулалттай холбоотойгоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн ангиллын нийгэмлэгээс, эсхүл Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлагаас гаргасан ижил төстэй шаардлагыг хангасан байна.

3. Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамж болон бусад удирдамжийг дагаж мөрдүүлэхэд Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь загас агнуурын хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдлын нарийвчилсан дүрэм, журмыг боловсруулж, мөрдүүлнэ.

4. Тодорхой шалтгаанаар, Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид заасан шаардлагаас аюулгүй байдлын түвшинг бууруулахгүйгээ тухай бүр чөлөөлж болно.

5. Загас агнуурын хөлөг онгоцны тухай удирдамжид заасан нөхцөлийн дагуу Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь аливаа угсралт, материал, тоног төхөөрөмж, аппарат хэрэгсэл, эсхүл бусад зохицуулалтыг Загас агнуурын хөлөг онгоцны удирдамжид заасан шаардлагад нийцэж буй эсэхийг тохиолдол тус бүрээр тогтоож болно.

22 дугаар зүйл. Тусгай зориулалтын хөлөг онгоц

1. Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуульд (Special Purpose Ship Code) заасан хөлөг онгоцнууд тус хуульд заасан техникийн аюулгүй байдлын шаардлагыг хангасан байна.

2. Хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны зохих түвшинг хангахын тулд Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны техникийн аюулгүй байдлын нарийвчилсан дүрэм, журмыг Олон улсын далайн байгууллага (ОУДБ)-ын удирдамж, зөвлөмжид нийцүүлэн боловсруулж, мөрдүүлнэ.

3. Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь хөлөг онгоцны урт, үйлдэх аяллын маршрут зэргээс хамааран тавигдах аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан нөхцөлд эрэг орчмын усанд аялал үйлдэх хөлөг онгоцыг Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуульд заасан шаардлагаас тохиолдол тус бүрээр чөлөөлж болно.

4. Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь хөлөг онгоцны урт, үйлдэх аяллын маршрут зэргээс хамааран тавигдах аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан нөхцөлд тусгай зориулалтаар байнга ашиглагддаггүй, онцгой нөхцөлд тусгай зориулалтаар аялал үйлддэг хөлөг онгоцыг Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуульд заасан шаардлагаас тухай бүр чөлөөлж болно.

5. Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуульд заасан нөхцөлийн дагуу Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь аливаа угсралт, материал, тоног төхөөрөмж, аппарат хэрэгсэл, эсхүл бусад зохицуулалтыг Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуульд заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг тохиолдол тус бүрээр тогтоож болно.

6. Финландын Тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь 500 тонноос бага даацын тусгай зориулалтын хөлөг онгоцонд Тусгай зориулалтын хөлөг онгоцны тухай хуулийг хэрэглэхтэй холбоотой журам гаргаж болно.

Бүлэг VIII. Хөлөг онгоцны ажиллагаа

Бүлэг IX. Хөлөг онгоц дахь нисдэг тэрэгний ажиллагаа [...]

78 дугаар зүйл. Аюулгүй ажиллагааны заавар

Зорчигч тээврийн хөлөг онгоцны зорчигчдод өгөх ажиллагааны заавар нь хөлөг онгоцны ажлын хэл дээр болон хөлөг онгоцны зорчигчдын гол бүлгүүдийн хэл дээр олгоно, эсхүл зааврыг олон улсын тэмдгийн хэлбэрээр илэрхийлнэ.

Бүлэг XI. Торгууль

87 дугаар зүйл. Хөдөлгөөнд аюул учруулах

Хөдөлгөөнд аюул учруулах (*торгууль, эсхүл 6 сар хүртэл хугацаагаар хорих*) болон хөдөлгөөнд ноцтой аюул учруулахад (*30-аас түүнээс дээш хоногийн торгууль, эсхүл 2 жил хүртэл хугацаагаар хорих*) хүлээлгэх хариуцлагыг Эрүүгийн хуулийн 23 бүлгийн 1,⁴⁸ дахь зүйлээр тус тус зохицуулсан.

88 дугаар зүйл. Усан замын тээврийн хөдөлгөөнд согтуугаар оролцох, тээврийн хэрэгслийн согтуу этгээдэд шилжүүлэх ба тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийн үнэмлэхгүй жолоодох

Усан замын тээврийн хөдөлгөөнд согтуугаар оролцсон (*торгууль, эсхүл 2 жил хүртэл хугацаагаар хорих*), тээврийн хэрэгслийн согтуу этгээдэд шилжүүлсэн (*торгууль, эсхүл 1 жил хүртэл хугацаагаар хорих*) ба тээврийн хэрэгслийг жолоодох эрхийн үнэмлэхгүй жолоодсон (*торгууль, эсхүл 6 сар хүртэл хугацаагаар хорих*) тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагыг Эрүүгийн хуулийн 23 бүлгийн 5,8, 10⁴⁹ дахь

⁴⁸The Criminal Code of Finland (39/1889)

Section 1 - Causing a traffic hazard (545/1999)

(1) A road user who intentionally or negligently breaches the Road Traffic Act (267/1981) or the Vehicle Act (1090/2002) or the regulations or orders issued on the basis thereof, in a manner conducive to causing a hazard to others, shall be sentenced for *causing a traffic hazard* to a fine or to imprisonment for at most six months. (1094/2002)

2) A sentence for causing a traffic hazard shall be passed also on a person who in the manner referred to in subsection 1

- (1) while in charge of steering a vessel or performing a duty essentially affecting the safety of navigation, breaches the Waterway Traffic Act (463/1996) or the regulations or orders issued on the basis thereof or pertaining to the prevention of collisions at sea, on an inland waterway or in a canal,
- (2) while piloting an aircraft or performing a duty as a member of the crew or affecting the safety of air traffic, or otherwise, breaches the Air Traffic Act (281/1995) or the regulations or orders issued on the basis thereof, or
- (3) while driving a train or performing a duty essentially affecting railway traffic safety breaches the rules governing railway safety.

⁴⁹ **Section 5 - Waterway traffic intoxication** (296/2012)

(1) A person who operates a vessel or performs a duty on a vessel essentially affecting the safety of its navigation,

- (1) after having consumed alcohol so that during or after said operation his or her blood alcohol level is at least 1.0 per mille or his or her exhalation contains at least 0.44 milligrams of alcohol per litre of air or his or her capacity to perform as required in said operation is impaired, or
- (2) after having used intoxicants other than alcohol or such substances and alcohol together, so that so that his or her ability to perform as required in the operation is impaired,

and the circumstances are such that the offence is conducive to endangering the safety of others, shall be sentenced for *waterway traffic intoxication* to a fine or to imprisonment for at most two years.

(2) Also a person who in professional waterway traffic operates a vessel or under orders performs a duty on such a vessel that essentially affects its safety or the prevention of pollution of the environment after having consumed alcohol so that during or after said operation his or her blood alcohol level is at least 0.5 per mille or his or her exhalation contains at least 0.22 milligrams of alcohol per litre of air shall be sentenced for waterway traffic intoxication.

(3) However, no sentence shall be passed for waterway traffic intoxication when the person has operated a rowing boat or a vessel comparable thereto in size, speed or otherwise or when the duty referred to in subsection (1) has been performed aboard such a vessel.

Section 8 - Relinquishing a vehicle to an intoxicated person (545/1999)

A person who relinquishes a motor-driven vehicle, tram, train, vessel or aircraft as referred to in section 5, to the operation, steering or

зүйлээр тус тус зохицуулсан.

90 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцны баримт бичигтэй холбоотой зөрчил

Хөлөг онгоцны баримт бичигтэй холбоотой зөрчилд Далайн тухай хуулийн 20 дугаар бүлгийн 3 дугаар зүйлд заасан хариуцлагыг ногдуулна.

91 дүгээр зүйл. Хөлөг онгоцны аюулгүй байдлын зөрчил

Санаатайгаар, эсхүл хайхрамжгүй хандсаны улмаас дараахыг хангаагүй этгээд нь:

- 1) 5-р хэсэгт заасан аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлагыг биелүүлээгүй;
- 2) 6 (1-3) хэсэгт заасан ерөнхий техникийн аюулгүй байдлын шаардлагууд, эсхүл 6 (4) хэсэгт дурдсан журмыг мөрдөөгүй;
- 3) 15 (1), (2) хэсэгт заасан техникийн ерөнхий аюулгүй байдлын шаардлагууд, v 15 (3) хэсэгт дурдсан журмыг мөрдөөгүй;
- 4) 21 (1), (2) хэсэгт заасан 21 дүгээр зүйлийн (3) хэсэгт заасан журмын дагуу техникийн аюулгүй байдлын шаардлагыг биелүүлээгүй;
- 5) 22 (1) хэсэгт заасан техникийн аюулгүй байдлын шаардлагууд, эсхүл 22 (2) хэсэгт хэсэгт дурдсан журмыг мөрдөөгүй;
- 6) 23-р бүлэгт заасан бусад хөлөг онгоцнуудтай холбоотой техникийн дүрэм журмыг дагаж мөрдөөгүй;
- 7) 24 (1) хэсэгт заасан 24-р зүйлийн (2) хэсэгт заасан журмын дагуу тавьсан хөлөг онгоцны нуман хаалгатай холбоотой шаардлагыг биелүүлээгүй;
- 9) 28-р хэсгийн (1) хэсэгт дурдсан SOLAS бус удирдамжид тусгасан хөлөг онгоцны багтаамжийн хэмжилттэй холбоотой шаардлагыг биелүүлээгүй, эсхүл 28 (2) хэсэгт заасан бусад хөлөг онгоцны талаар ачааны шугамын тэмдэг, 28 (3) -р хэсэг;
- 10)12, эсхүл 19 дүгээр хэсэгт дурдсан зөвшөөрөлгүйгээр хөлөг онгоцыг ажиллуулсан;
- 11) 33 (2), (4) хэсэгт заасан хөлөг онгоцны багтаамжийн гэрчилгээ аваагүй;
- 12) 34 дүгээр хэсэгт заасан хоригийг зөрчсөн;
- 13) 38 (5) эсхүл 65 (5) хэсэгт заасан томилолтын бичиг буцааж өгөх үүргийг биелүүлээгүй;
- 14) 44 (1), (2) хэсэгт заасан тусламж үзүүлэх үүргийг биелүүлээгүй;
- 15) 46 (1), хэсэг 47 (1), 48 (1), (2), 49 (1), (2), 50 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасан үзлэгтэй холбоотой үүргийг биелүүлээгүй; эсхүл (3), 51 (1), 52 (1), 53 (1), 54 (1), эсхүл (3) хэсгүүд;
- 16) 56 дугаар хэсэгт заасан хоригийг зөрчсөн;
- 17) 58-р зүйлд заасан гэрчилгээ авахгүй;
- 18) 59 (1) хэсэгт заасан гэрчилгээ авах үүргээ биелүүлээгүй;
- 19) 60 (1) хэсэгт заасан гэмтэл, дутагдлыг арилгах талаар мэдэгдэх үүргийг биелүүлээгүй;

control of a person who is apparently in such a state that he or she is guilty of an offence mentioned in sections 3 through 7, shall be sentenced for *relinquishing a vehicle to an intoxicated person* to a fine or to imprisonment for at most one year.

Section 10 - Operation of a vehicle without a license (545/1999)

(1) A person who operates, steers or controls a motor vehicle, tram, train, vessel or aircraft without the right to do so or without a license proving the required competence, shall be sentenced for *operation of a vehicle without a license* to a fine or to imprisonment for at most six months.

(2) Also a person who without the required competence performs a duty essentially affecting railway traffic safety, waterway traffic safety, or air traffic safety, shall be sentenced for *operation of a vehicle without a permit*.

20) 67 (1) хэсэгт заасан багтаамжийн хэмжилттэй холбоотой үүргийг биелүүлээгүй;

21) 69-р хэсэгт заасан гадаад хөлөг онгоцны багтаамжийн хэмжилт үүргийг биелүүлээгүй;

22) 70-р хэсэгт заасан буцаан өгөх үүргийг биелүүлээгүй;

23) 72-р хэсэгт заасан ачааны заагийг тэмдэглэх үүргийг биелүүлээгүй;

24) 73 (1), (2) хэсэгт заасан мэдэгдэл өгөх үүргийг биелүүлээгүй, эсхүл 73 (4) хэсэгт заасан багтаамжийн гэрчилгээ авах үүргийг биелүүлээгүй;

25) 74 (1) хэсэгт заасан мэдэгдэх үүргээ биелүүлээгүй, эсхүл 74 (2) хэсэгт заасан буцаах үүргийг биелүүлэхгүй байх;

26) 75 дугаар зүйлд заасан ачих, чирэх болон ачааны тээвэрлэх заалтыг зөрчсөн;

27) 76-р хэсэгт заасан үр тариаг бөөнөөр ачихтай холбоотой заалтыг зөрчсөн;

28) 77-р бүлэгт заасан хөлөг онгоцонд тэмдэглэгээ хийх үүргийг биелүүлээгүй;

29) 78-р хэсэг заасан аюулгүй ажиллагааны зааварт хамаарах үүргийг зөрчсөн;

30) 78-р хэсэг заасан нисдэг тэрэгний үйл ажиллагааны талаарх заалтуудыг зөрчсөн.

Энэхүү хуульд илүү хүнд хариуцлага ногдуулахаар тусгагдсанаас бусад хөлөг онгоцны барилга угсралт, тоног төхөөрөмжтэй холбоотой зөрчил буюу хөлөг онгоцонд аюулгүй ажиллагааны зөрчилд торгох шийтгэл ногдуулна.

92 дугаар зүйл. Хариуцлагаас чөлөөлөх

1. Хөлөг онгоцны аюулгүй байдлын зөрчлийг бага, эсхүл зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх захиргааны хариуцлага нь зөрчлийн хэлбэрээс хамааран хангалттай гэж үзвэл, хариуцлагаас чөлөөлж болно.

2. Зөрчил нь 1-р дэд хэсэгт заасан зөрчлийн хэлбэртэй бол, Финландын тээврийн аюулгүй байдлын агентлаг нь бусад хариуцлагаас чөлөөлж, зөрчигчдөд сануулга өгч болно.

ГУРАВ. ВИКТОРИЯ НУУРЫН ТЭЭВРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ЗОХИЦУУЛЖ БУЙ ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Виктория нуурын тээврийн тухай хууль⁵⁰ 2007 он

Виктория нуур нь 68800 км² талбай бүхий Африк тивийн хамгийн том, дэлхийд хоёрдугаарт ордог цэнгэг уст нуур юм. Газар зүйн байрлалын хувьд Кени, Танзани, Уганда Улсын дунд оршдог байна. Виктория нууранд жилд 5000 орчим хүн амиа алдаж байна гэсэн судалгаа гарсан байна. 2007 онд нуурын усан замын тээвэрлэлтийн аюулгүй байдлыг хангах, сайжруулах зорилгоор Зүүн Африкийн хамтын нийгэмлэгээс уг хуулийг батлан гаргаж, Кени, Танзани, Уганда улсуудын төрийн тэргүүнүүд гарын үсэг зурж баталсан байна.

Тус хууль нь 2009 оны 11 дүгээр сарын 4-ний өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхэлсэн бөгөөд тус нууран дахь зорчигчид, ачаа тээвэрлэлт, судалгаа шинжилгээ, хөлөг онгоцны бүртгэл, зөвшөөрөл, ажилчдад тавигдах шаардлага, зорчигчдын болон ачаа тээвэрлэлтийн аюулгүй байдал зэрэг өргөн хүрээний асуудлыг

⁵⁰The Lake Victoria Transport Act, 2007

зохицуулж өгсөн байна. Тус хууль нь 16 бүлэг 247 зүйлтэй.

Хуулийн нэгдүгээр бүлэгт уг хуулийн зорилгыг нууран дахь усан замын тээврийн аюулгүй байдал, эрэн хайх, аврах ажиллагаа, гидрографик, цаг агаар, зураг зүй, харилцаа холбоотой холбогдон үүсэх харилцааг зохицуулах, журамлах, хянах болон тээвэрлэлтээс үүдэлтэй нуурын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэхэд чиглэгдэнэ гэж тодорхойлоод хуулийн үйлчлэх хүрээг нуурын дотор, эсхүл боомт, зогсоолд байгаа хөлөг онгоц, нууранд судалгаа шинжилгээ, эсхүл нефтийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулахад зориулагдсан барилга байгууламж, түүнийг эзэмшигч этгээд, оролцогч улсуудын загас агнуурын хөлөг онгоцнууд байна гэж тодорхойлсон байна.

Харин оролцогч улсуудын цагдаа, тэнгисийн цэрэг болон батлан хамгаалах зориулалтын хөлөг онгоцнууд тус хуулийн зохицуулалтад хамаарахгүй байна. Түүнчлэн Зүүн Африкийн хамтын нийгэмлэгийн зөвлөлөөс нууранд байрлах боомттой ойролцоо газар, орон нутгийн аялал жуулчлал, байгалийн өвөрмөц тогтоц зэрэг тус хуулийн зорилго, үйлчлэлд хамааралгүй гэж үзсэн газар орчин, түүнд зорчих хөлөг онгоцыг тус хуулийн үйлчлэлээс чөлөөлж болох зохицуулалтыг тусгаж өгсөн байна.

Мөн хуулийн нэр томъёоны тайлбарыг тус бүлэгт оруулсан байна.

2 дугаар бүлэг. Зүүн Африкийн хамтын нийгэмлэгийн зөвлөл⁵¹ нь тус хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэгтэй байна. Зөвлөл нь дараах чиг үүрэгтэй байхаар зааж өгчээ.

- Тус хуулийн хэрэгжилтийг уялдуулан зохицуулах;
- Усан тээврийн сургалт эрхлэгч байгууллагуудын магадлан итгэмжлэл, аудит хийх стандартыг батлах;
- Усан тээврийн аюулгүй байдлын бодлого, хөтөлбөрүүдийг боловсруулах;
- Оролцогч улсуудын усан тээврийн асуудал эрхэлсэн байгууллага хоорондын мэдээлэл солилцох асуудлыг хялбарчлах;
- Нуурын аюулгүй байдалтай холбогдох олон улсын гэрээ хэлэлцээрүүд, тэдгээрийн хэрэгжилт болон нууран дахь усан тээврийн үйл ажиллагаатай холбогдох дотоодын хууль тогтоомж батлан гаргах асуудлаар Зүүн Африкийн хамтын нийгэмлэгт зөвлөх;
- Үндэсний болон олон улсын наад захын хэм хэмжээ жишигт нийцүүлэн усан тээврийн үйл ажиллагааны сургалтын стандартыг батлан гаргах;
- Нууран дахь усан замын хөдөлгөөний удирдлага, тусламжийг үзүүлэх;
- Нууран дахь усан замын ослын шалгалтыг удирдан чиглүүлэх;
- Өөрийн үзүүлж буй үйлчилгээтэй холбогдох төлбөр хураамжийн хэмжээг тогтоох;
- Нуурын бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, хяналт тавих бодлогыг боловсруулах;
- Тус хуулиар олгосон чиг үүрэгтэй холбоотой бусад асуудлыг эрхлэн гүйцэтгэх.

Тус бүлэгт зааснаар оролцогч улсууд нь нууран дахь усан тээврийн үйл ажиллагаатай холбогдох асуудлыг эрхлэх төрийн зохих байгууллагатай байх ба Зөвлөл болон тус газруудын хоорондын харилцааны журмыг Зөвлөлөөс батлан гаргахаар зохицуулжээ.

⁵¹ .....

3 дугаар бүлэг. Хөлөг онгоцны бүртгэл

Канозэ завь болон 12 хүний суудлаас хэтрэхгүй завинаас бусад хөлөг онгоц нь хуульд зааснаар бүртгэлд хамрагдана. Бүртгэлд хамрагдах хүсэлтийг өмчлөгч болон түүний эрх олгосон этгээд гаргана. Бүртгүүлэх тухай хүсэлтэд тухайн хөлөг онгоцны өмчлөгч нь тухайн улсын иргэн, аж ахуйн нэгж болох тодорхойлолт, хөлөг онгоц нь усан тээвэрт ашиглаж болох техникийн нөхцөлд байгаа талаарх тодорхойлолт, онгоцны багийн ахмад болон гишүүд холбогдох мэргэжлийн шаардлага хангасан болохыг тодорхойлсон баримтууд, онгоц үйлдвэрлэгдсэн газар болон өөрийн жин, даацын талаарх үйлдвэрлэгчийн баримт бичгүүдийг хавсарган ирүүлэхээр заажээ.

Мөн тус бүлэгт хөлөг онгоцны нэр болон харьяа боомтын нэр зэргийг цагаан суурин дээр латин хар үсгээр хөлөг онгоцны нум хэсэгт бичих зэргээр хөлөг онгоцны таних тэмдэгтэй холбогдох зохицуулалтуудыг нарийвчлан тусгасан байна.

Хөлөг онгоцыг бүртгэхэд түүнд хяналтын үзлэг шалгалтыг хийж гүйцэтгэдэг байна. Үзлэгийг тухайн хөлөг онгоцны харьяалагдах боомтод түүний хөдөлгөөнд оролцох бүрэн бүтэн байдал, тус хуульд заасан арга хэлбэрээр тоноглогдсон эсэх, онгоцны жин хэмжээс, хөдөлгүүрийн зохион байгуулалт, зориулалт, зорчигч болон ачаа тээврийн даац, газар зүйн болон ямар нэгэн байдлаар хөдөлгөөнд оролцоход аюултай нөхцөл байдал үүсч болох нөхцөл байдлын талаар Зөвлөлөөс баталсан журмын дагуу үзлэг шалгалтыг хийж гүйцэтгэдэг байна. Үзлэгийн дагуу хөлөг онгоцонд аюулгүй байдлын гэрчилгээ олгоно.

Гэрчилгээний хугацаа 1 жил байх бөгөөд онцгой нөхцөлд 3 сараар сунгаж болохоор зохицуулсан байна. Хугацаа дуусмагц дээрх журмын дагуу дахин шинэчлэн сунгуулах үүрэгтэй.

Гэрчилгээ нь:

- А ангилал буюу нээлттэй усанд тохиромжтой;
- Б ангилал буюу хязгаарлагдмал хүрээнд хаалттай хамгаалагдсан усан зайд тохиромжтой;
- В ангилал буюу үзлэг явуулсан мэргэжилтнээс тодорхойлон заасан орчны хүрээнд ашиглах боломжтой гэсэн 3 ангилалтай байна.

Хөлөг онгоц аюулгүй ажиллагааны үзлэгт тэнцээгүй бол шалтгааныг өмчлөгчид нь тодорхой тайлбарлан зааж өгч, зөрчлийг арилгасны дараа дахин хандах боломжтой байдаг байна.

Мөн гэрчилгээг олгохоос татгалзах үндэслэлийг зааж өгсөн байна. Үүнд:

- Хөлөг онгоц нь аюулгүй ажиллагааны шаардлага хангахгүй, эсхүл нуурын буюу усанд бохирдол үүсгэж болзошгүй;
- Хөлөг онгоцны багийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн байдал, шаардлага хангахгүй;
- Хөлөг онгоцыг гэмт хэргийн зорилгоор ашиглаж болзошгүй.

Түүнчлэн тус бүлэгт гэрчилгээг үрэгдүүлсэн, хаясан, гэмтээсэн тохиолдолд гэрчилгээний төлбөртэй холбогдох асуудлыг зохицуулсан байна. Хөлөг онгоц гэмтсэн, шатсан, булаагдсан, дээрэмдүүлсэн тохиолдолд 7 хоногийн дотор бүртгэлийн асуудал хариуцсан газарт өмчлөгч нь мэдэгдэх үүрэгтэй ба дахин хяналтын үзлэгт оруулах

журамтай байдаг байна.

Бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн байгууллага нь хөлөг онгоцны нэр, дугаар, үйлдвэрлэсэн он, өмчлөгчийн мэдээлэл, анх буюу өөр ямар улсад бүртгэлтэй байсан, холбогдох зээлтэй эсэх, тухайн улсын бүртгэлээс чөлөөлөгдсөн эсэх зэрэг мэдээллийг бүртгэж авдаг байна. Бүртгэлийн гэрчилгээг 5 жилийн хугацаагаар олгоно. Мөн бүлэгт бүртгэлийн гэрчилгээ хүчингүй болгох, бүртгэлд өөрчлөлт оруулах зэрэг бүртгэлтэй холбогдох бусад асуудлыг зохицуулж өгчээ.

Дөрөвдүгээр бүлэгт тус хуулийн дагуу бүртгэлд хамрагдсан хөлөг онгоцыг шилжүүлэх худалдахтай холбогдсон асуудлыг зохицуулсан байна. Гуравдугаар бүлэгт заасан бүртгэлийн процесстэй адил зарчмаар явагддаг байна. Шилжүүлэхдээ шинэ өмчлөгч нь тухайн улсын иргэн байх, мөн аюулгүй ажиллагааны нөхцөлд байгаа болон, шинэ багийн гишүүдийн мэдээлэл зэрэг асуудлаар бичгээр мэдэгдэл гаргах ёстой байна.

Тавдугаар бүлэгт тус хуулийн 3 дугаар бүлэгт зааснаас бусад хэлбэрээр буюу хөлөг онгоц лицензээр эзэмшихтэй холбоотой харилцааг зохицуулжээ. Лиценз эзэмшихийг хүссэн этгээд нь дээрх бүлгүүдэд дурдсан холбогдох мэдээллийг бүртгэлийн байгууллагад гаргаж өгнө. Лицензийн зөвшөөрлийг 1 жилийн хугацаагаар олгоно. Улирлын шинжтэй бизнес, тодорхой төрлийн ажил гүйцэтгэх, эсхүл хязгаарлагдмал хугацааны шинжтэй тохиолдлуудад 3 сараас хэтрэхгүй хугацаагаар лиценз олгож болохоор зохицуулжээ. Лицензийг бүртгэлийн байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр бусдад шилжүүлэхийг хориглодог байна. Олгох, шалгах процесс нь дээрх бүлгүүдэд заасан журмын дагуу явагддаг байна.

6 дугаар бүлэг. Үзлэг болон шалгалт

Хуулийн 67 дугаар зүйлд зааснаар хөлөг онгоцны үзлэг, шалгалтыг эрх бүхий албан хаагч нь дараах нөхцөлөөр явуулна.

- Зүтгүүр, бойлер;
- Хөлөг онгоцны тоног төхөөрөмжүүд, тоноглол;
- Амь нас аврах, гал түймэртэй тэмцэх болон аюулгүй ажиллагааны бусад байгууламжууд;
- Навигацийн ба холбооны тоног төхөөрөмж;
- Ачаа хадгалах, аюултай бараа агуулах нөхцөл, байр сав;
- Хөлөг онгоцны зорчигч болон багийн гишүүний амрах орон байр, орчин, тоног төхөөрөмж;
- Бусад холбогдох асуудлууд.

Үзлэг, шалгалтыг хийх албан хаагч нь хөлөг онгоц энэ хуульд заасан аюулгүй ажиллагааны болон бусад нөхцөлийг хангаж байгаа эсэхийг магадлан шалгах үүрэгтэй бөгөөд хөлөг онгоцны бүртгэлтэй холбоотой болон ямар ч үед аюулгүй ажиллагааны шалгалтыг хийж гүйцэтгэх эрхтэй байна. Албан хаагч нь хөлөг онгоцыг усан замд ажиллуулах, холбогдох эд ангийг тусгайлан шалгах, холбогдох шаардлагатай мэдээллийг гаргуулж авах, гаргаж өгөхийг шаардах эрхтэй байна. Бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь саад учруулсан, холбогдох мэдээллийг гаргаж өгөөгүй, санаатайгаар худал мэдээлэл өгсөн этгээдийг 2000 ам.доллараар торгох буюу 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар хорих ял оногдуулах санхүүгийн суулгаж өгсөн байна.

Тус албан хаагч нь шалгалтыг хийж гүйцэтгэсний дараа бичгээр мэдэгдэл өгөх ба тус мэдэгдлийн дагуу холбогдох засвар үйлчилгээг хийж гүйцэтгэх ёстой. Энэ мэдэгдлийг Бүртгэлийн байгууллага болон холбогдох боомтуудад хүргүүлнэ. Боомтын захиргаанаас мэдэгдлийн дагуу онгоцыг хөдөлгөөнд оролцуулахгүй байх үүрэг хүлээдэг.

Хөлөг онгоцны өмчлөгч болон багийн ахмад нь хөлөг онгоцны бүрэн бүтэн, аюулгүй байдлыг энэ хуульд заасны дагуу хангасан байх үүрэгтэй. Хөлөг онгоцны бүтэц, тоног төхөөрөмж, машин механизм зэрэг аюулгүй ажиллагаатай холбогдох эвдрэл гэмтэл, осол гарсан тохиолдолд нэн даруй үзлэг, шалгалтыг гүйцэтгэх, холбогдох албан тушаалтан, боомтын захиргаанд мэдэгдэх үүрэгтэй ба тус мэдэгдлийг үндэслэн үзлэг, шалгалтыг гүйцэтгэх эсэх шийдвэрийг гаргахаар заасан байна.

125 тонн ба түүнээс дээш жинтэй хөлөг онгоцонд ISM Code буюу Олон улсын усан тээврийн байгууллагаас баталсан “Далайн бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх ба хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагааны удирдлага менежментийн заавар”-ыг мөрдөхөөр хуульд тусгасан байна.

Эрх бүхий албан хаагчийн мэдэгдэлд заасан арга хэмжээг заасан хугацаанд биелүүлээгүй тохиолдолд Бүртгэлийн байгууллагад гэрчилгээг түдгэлзүүлэх талаарх хүсэлтийг албан тушаалтан гаргана.

Үзлэг, шалгалт гүйцэтгэх эрх бүхий албан тушаалтны нэрсийг Зөвлөлөөс гаргаж, төрийн албан ёсны хэвлэлээр олон нийтэд танилцуулна.

Хөлөг онгоцны үзлэгийг хуульд зааснаар:

- Хөлөг онгоц үйлчилгээнд буюу ашиглаж эхлэхийн өмнөх анхан;
- Ашиглагдаж байгаа хөлөг онгоцны тухайд 12 сараас доошгүй хугацаанд давтан;
- Бүртгэлийн байгууллагын хүсэлт, шаардлагын дагуу буюу нэмэлт шалгалтыг хийж гүйцэтгэж байхаар заасан байна.

Анхан шатны үзлэг шалгалтыг хөлөг онгоцыг ашиглагдаж эхлэхийн өмнө:

- Их биеийн;
- Бойлер болон бусад даралтын систем;
- Үндсэн болон туслах машин;
- Цахилгааны холболт;
- Радио суурилуулалт;
- Моторт завины усан онгоцны радио холбооны хэрэгсэл;
- Зөөврийн радио аппарат;
- Амь нас аврах хэрэгсэл;
- Гал унтраах төхөөрөмжийг илрүүлэх ба унтраах;
- Шат;
- Бусад тоног төхөөрөмж, үүнд навигацийн аппарат гэсэн чиглэлээр хийж гүйцэтгэхээр заасан байна.

Давтан үзлэг, шалгалтыг дээрх чиглэлээр болон хөлөг онгоцны гэрэл, дуу, ослын дохиог шалгах замаар гүйцэтгэнэ.

Нэмэлт үзлэг, шалгалтыг Бүртгэлийн байгууллагын хүсэлтээр онгоцонд осол

гарсан, бүрэн буюу аюулгүй ажиллагаанд нөлөөлж болохуйц эвдрэл, гэмтэл гарсан, их хэмжээний засвар, шинэчлэл өөрчлөлт хийгдсэн нөхцөлд хийж гүйцэтгэнэ.

Шалгалтаар шаардлагатай засвар үйлчилгээг бүрэн гүйцэт, үр дүнтэй хийж гүйцэтгэсэн эсэх, засвар үйлчилгээнд ашигласан сэлбэг хэрэгсэл шаардлага хангаж байгаа эсэх, онгоц холбогдох олон улсын гэрээ, конвенц энэ хуульд заасан шаардлагыг хангаж байгаа эсэхийг магадлан тогтооно.

7 дугаар бүлэг. Хөлгийн багийн бүрэлдэхүүн тэдгээрт тавигдах шаардлага.

25 тонн ба түүнээс дээш жинтэй хөлөг онгоцонд тус бүлгийн зохицуулалт хамаарахаар заасан байна. Хуульд заасан зохих бүрэлдэхүүнгүйгээр хөлөг онгоц хөдөлгөөнд оролцсон бол хөлөг онгоцны өмчлөгчийг 3000 хүртэлх ам.доллараар торгох буюу 1 жил хүртэлх хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан байна. Мөн бүртгэлийн байгууллагаас хөлөг онгоцны зөвшөөрлийг хүчингүй болгох буюу хуульд заасан шаардлагыг хангах хүртэл хөдөлгөөнд оролцуулахыг хориглож болно.

Хуулийн 87 дугаар зүйлд зааснаар Зөвлөл нь дор дурдсан асуудлыг хариуцан, холбогдох журам батлан мөрдүүлнэ.

- Хөлөг онгоцны багийн гишүүдэд тавигдах шаардлага, стандарт, бүрэлдэхүүн тэдгээрийн тоо;
- Холбогдох зөвшөөрөл бүхий багийн гишүүдтэй байвал зохих хөлөг онгоцнуудын ангилал;
- Багийн гишүүдэд эрх олгосон гэрчилгээ олгох;
- Нууранд холбогдох багийн ахмад гишүүдийн хамтаар удирдвал зохих хөлөг онгоцны жин хэмжээсийн ангилал, хөлөг онгоцны зориулалтууд;
- Багийн гишүүдийн мэргэжил, ур чадвартай холбогдох бусад асуудлууд.

Гадаад улсад энэ хуулиар тогтоосон шаардлагыг хангасан мэргэжил ур чадвар эзэмшсэн этгээдэд хөлөг онгоцонд ажиллах зөвшөөрлийг шууд олгож болно гэж мөн заасан. Бүртгэлийн байгууллага энэ бүлэгт заасан журмаар олгогдсон хөлөг онгоцны багийн гишүүдэд олгох гэрчилгээтэй холбогдох мэдээллийг мөн хариуцан ажиллахаар заасан байна.

Хуулийн **8 дугаар бүлэгт** хөдөлгөөний удирдлага навигацийн асуудлыг, 9 дүгээр бүлэгт хөлөг онгоцны багийн гишүүдийг авч ажиллуулах буюу хөдөлмөрийн гэрээний харилцааг нарийвчилсан байдлаар зохицуулж өгсөн байна.

10 дугаар бүлэгт их хэмжээний болон аюултай ачаа тээвэрлэхтэй холбогдох харилцааг зохицуулсан. Их хэмжээний болон аюултай ачааг тээвэрлэхэд тус хууль болон 1974 оны Далайд хүний аюулгүй байдлыг хангах конвенц, Хөлөг онгоцноос үүдэлтэй бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх тухай конвенцын 3-р хавсралт, олон улсын усан тээврийн байгууллагаас баталсан аюултай ачааны жагсаалтыг дагаж, мөрдөж ажиллахаар заасан байна.

11 дүгээр бүлэг. Аюулгүй ажиллагаа

Хүрээлэн буй орчин, бусдын амь нас, эд хөрөнгөнд аюул, эрсдэл учруулж болзошгүй тохиолдолд хөлөг онгоцыг хөдөлгөөнд оролцуулахыг хориглох бөгөөд зөрчсөн тохиолдолд өмчлөгч буюу хөлгийн ахмадыг 5000 хүртэлх ам.доллараар торгох, эсхүл 2 жил хүртэлх хугацаагаар хорих ял оногдуулахаар заасан байна. Үзлэг,

шалгалт хийх эрх бүхий албан хаагч хөлөг онгоцны аюулгүй ажиллагаанд байгаа эсэхийг тогтоох ба дараах тохиолдолд аюулгүй ажиллагааны бус гэж үзнэ.

- Хөлөг онгоц эвдэрсэн нөхцөл байдалд байгаа;
- Хөлгийн тоног төхөөрөмж эвдрэлтэй байгаа;
- Хөлгийн тоног төхөөрөмж дутуу байгаа;
- Багийн бүрэлдэхүүн, эсхүл тэдний мэргэжил, ур чадвар хангалтгүй бол;
- Даац хэтрүүлсэн, эсхүл буруу тохиромжгүй байдлаар ачаалсан.

12 дугаар бүлэг. Хөлөг онгоцны сэг, хаягдал

Зөвлөлөөс хөлөг онгоц нууранд осолдсон, эвдэрсэн, хаягдсан тохиолдолд хариуцан ажиллах эрх бүхий албан хаагчдыг томилон төрийн албан ёсны хэвлэлд нийтэлнэ. Тус албан хаагч нь дээрх тохиолдолд тус ажиллагааг удирдан зохион байгуулах болон тухайн үйл ажиллагаанд бусдыг татан оролцуулах, түүний үйл ажиллагаанд тусламж үзүүлээгүй этгээдэд хүлээлгэх хариуцлага, эвдэрсэн буюу олдсон хөлөг онгоцны талаар олон нийтэд мэдээллэх, хадгалах, худалдан борлуулах, бусдад учруулсан хохирлыг арилгах зэрэг харилцааг тус бүлэгт зохицуулсан байна.

13 дугаар бүлэгт нуурын бохирдлоос сэргийлэх зохицуулалтыг оруулж, аливаа тосон бүтээгдэхүүн, бодис, бохир ус, хуванцар эдлэл, хөлгийн хог хаягдлыг нууранд хаяхыг хориглож, хариуцлагыг зааж өгсөн байна.

14 дүгээр бүлэгт Зөвлөлөөс нууранд хөдөлгөөнд оролцож буй хөлөг онгоц, багийн гишүүд, зорчигчдод зориулан албан журмын даатгалын хэмжээ, тохиолдол зэргийг зохицуулах журмыг гаргах эрхийг тусгаж өгсөн ба харин хуульд зааснаар дээрх даатгалд төрийн нэрийн өмнөөс үйл ажиллагаа явуулж байгаа хөлөг онгоцнууд хамаарахгүй байхаар заасан байна.

15 дугаар бүлэгт хөлөг онгоцны ослыг шалган тогтоох журмыг заасан бол 16 дугаар бүлэгт хууль хүчин төгөлдөр болох зэрэг бусад нөхцөлийг тусгаж өгчээ.

UIN.MN
СУДАЛГААНЫ САН

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

- Закон Республики Казахстан «О транспорте в Республике Казахстан» от 21 сентября 1994 г. № 156,
Swiss Maritime Navigation Office, <https://www.eda.admin.ch/smno/en/home.html>
- Federal Office of Transport, Switzerland <https://www.bav.admin.ch/bav/en/home.html>
- Bundesgesetz über die Binnenschifffahrt, 1975,
<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19750266/index.html#fn1>
- Стратегия развития внутреннего водного транспорта Российской Федерации на период до 2030 года,
<http://static.government.ru/media/files/YxvWxYkzMqwAsfBmAX6anAVViKnFgYwA.pdf>
- Кодекс внутреннего водного транспорта РФ от 07.03.2001 № 24-ФЗ,
<http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102069974>
- Act on the Technical Safety and Safe Operation of Ships, Finland (1686/2009)
https://www.trafi.fi/filebank/a/1332425400/a3068aad82335cf237e9bbdea3cafefd/9462-Alusturvallisuuslaki_EN.pdf
- The Criminal Code of Finland (39/1889)
<https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>
- Maritime Safety on Lake Victoria,
<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/22806/AishaxNakyonyixThesisxFinal.pdf?sequence=1/>
- The Lake Victoria Transport Act, 2007
<http://www.businesslicences.go.ug/kcfinder/upload/files/Lake%20Victoria%20Transport%20Act%2C%202007.pdf>

UIH.MN
СУДАЛГААНЫ САН